

Zarząd Województwa Podlaskiego

Raport z realizacji
„Programu Ochrony Środowiska
Województwa Podlaskiego na lata 2007 -2010”
za okres 2007-2008

Białystok, 2009

Zadanie dofinansowane przez
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Białymstoku

Wojewódzki Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Białymstoku

www.wfosigw.bialystok.pl

Autor: mgr inż. Barbara Waclaw

Wykonawca:

Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o.

Biuro: Białystok, ul. Św. Rocha 5 lok. 202

Telefon / fax: (085) 744 54 98, 744 51 87

e-mail: izr@izr.pl, www.izr.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
1.1. Podstawa prawna Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010	4
1.2. Cel sporządzenia raportu	4
1.3. Zakres sprawozdania	5
1.4. Sposób zbierania informacji oraz ich źródła	5
2. Ustalenia <i>Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 - 2010</i>	6
2.1. Priorytety i działania ekologiczne	6
2.2. Stan i ocena wykonania zadań wynikających z harmonogramu realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 w latach 2007 – 2008.....	9
2.2.1 Zadania własne samorządu województwa	9
2.2.2 Zadania własne i koordynowane samorządów gminnych i powiatowych.....	14
3. Ocena uzyskanych efektów ekologicznych.....	25
4. Ocena sposobów i źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć.....	32
5. Stan realizacji na terenie województwa podlaskiego zadań z zakresu infrastruktury ochrony środowiska oraz edukacji ekologicznej w latach 2007 - 2008.....	39
5.1 Rozwój infrastruktury ochrony środowiska na terenie województwa podlaskiego w latach 2007 - 2008	39
6. Wnioski z wykonania <i>Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010</i> w latach 2007 – 2008.....	46
7. Załączniki.....	51
8. Spis tabel.....	67

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawa prawna *Raportu z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010”*

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 (dalej *Program*) został uchwalony przez Sejmik Województwa Podlaskiego w dniu 15 stycznia 2008 r. (uchwała Nr XIV/142/08). *Program* jest podstawą działań Samorządu Województwa Podlaskiego w zakresie polityki ekologicznej oraz stanowi podstawę dla formułowania wytycznych do powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. Dokument opracowano zgodnie z art. 17 ust. 1 *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 18 *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* organ wykonawczy województwa ma obowiązek sporządzenia co 2 lata raportu z wykonania programu ochrony środowiska, a następnie przedstawienia opracowanego raportu sejmikowi województwa.

1.2. Cel sporządzenia *Raportu*

Ochrona środowiska naturalnego jest obowiązkiem władz państwowych i obywateli. Władze administracyjne powinny zapewnić, poprzez politykę zrównoważonego rozwoju, bezpieczeństwo ekologiczne i dostęp do nieuszczerplonych zasobów współczesnemu i przyszłemu pokoleniu. *Prawo ochrony środowiska* stanowi, że działania z zakresu ochrony środowiska w regionie muszą być podejmowane m.in. na podstawie aktualnego programu ochrony środowiska.

Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010” za okres 2007-2008 (dalej *Raport*) został sporządzony w celu realizacji zobowiązań nałożonych na organ wykonawczy przez obowiązujące w Polsce prawo w zakresie ochrony środowiska. *Raport* określa stopień realizacji obowiązującego *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010*. *Raport* jest narzędziem monitoringu umożliwiającym ocenę stopnia realizacji zamierzeń programowych – stopnia realizacji zadań i uzyskanych efektów ekologicznych.

1.3. Zakres Raportu

Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010” za okres 2007-2008 obejmuje okres od 01.01.2007 r. do 31.12.2008 r.

W opracowaniu ujęto stan realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska, przewidzianych w *Programie* na lata 2007-2008. Wśród monitorowanych działań wymienić należy zadania z zakresu:

- ✓ ochrony zasobów wodnych,
- ✓ ochrony powietrza atmosferycznego,
- ✓ ochrony powierzchni ziemi,
- ✓ gospodarki odpadami,
- ✓ ochrony przyrody i jej zasobów,
- ✓ ochrony przed hałasem,
- ✓ ochrony przed skutkami poważnych awarii,
- ✓ rozwoju infrastruktury technicznej ochrony środowiska,
- ✓ edukacji ekologicznej,
- ✓ wykorzystania instrumentów finansowych i organizacyjnych w realizacji polityki ekologicznej.

W *Raporcie* dokonano oceny stanu realizacji zadań własnych i koordynowanych samorządu województwa podlaskiego, służących ochronie środowiska, ujętych w *Programie*. Ocenie poddano również sposób finansowania zrealizowanych zadań. Ponadto podjęto również próbę wyjaśnienia przyczyn niekompletnej realizacji działań przewidzianych w *Programie*. Przy ocenie realizacji zadań uwzględnione zostały wytyczne dotyczące procesu monitorowania projektowanych przedsięwzięć, a szczególnie wskaźniki monitoringu ujęte w *Programie*.

1.4. Sposób zbierania informacji oraz ich źródła

Na potrzeby opracowania *Raportu* wykorzystano informacje pochodzące z różnych źródeł:

- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego,
- starostw powiatowych,
- urzędów miast i gmin,

- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku,
- Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska,

Informacje od pracowników urzędów pozyskiwano poprzez rozmowy i przekazywanie konkretnych danych statystycznych. Jednostki samorządu terytorialnego przekazywały dane poprzez wypełnienie ankiety. Pozyskane dane są niekompletne, dwadzieścia sześć gmin i trzy powiaty nie wypełniły ankiety. Niektóre z nich były wypełnione tylko częściowo, brakowało danych na temat realizowanych i planowanych do realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska, co spowodowało iż pełna analiza stopnia realizacji zadań nie była możliwa. Jednostki samorządu terytorialnego niechętnie przekazywały również informacje na temat sposobów finansowania zadań.

W związku z powyższym przygotowując powyższy *Raport* niejednokrotnie korzystano z oficjalnych danych statystycznych otrzymanych z Głównego Urzędu Statystycznego i z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku. Dane statystyczne pochodzą z publikacji i strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego. Dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku pozyskano poprzez witrynę internetową urzędu.

Z uwagi na fakt, iż równolegle było opracowywane sprawozdanie z realizacji *Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami* w niniejszym dokumencie pominięto kwestie dotyczące gospodarki odpadami.

2. Ustalenia *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010*

2.1. Priorytety i działania ekologiczne

Misja *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010* przyjęła następujące brzmienie: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO PRZY ZACHOWANIU I PROMOCJI ŚRODOWISKA NATURALNEGO.

Realizacja powyższej misji odbywa się dzięki podejmowaniu działań przypisanych poszczególnym celom i priorytetom. W *Programie* ujęto cele długoterminowe (priorytety)

oraz krótkoterminowe, obejmujące lata 2007-2010 (szczególnie istotne z punktu widzenia *Raportu*).

Poszczególne cele krótkoterminowe pogrupowano w ramach czterech następujących priorytetów:

1. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

- ograniczenie hałasu komunikacyjnego:
 - rozwój infrastruktury drogowej w celu ograniczenia emisji hałasu i wibracji, budowa obwodnic;
- ograniczenie emisji pyłów do powietrza:
 - dotrzymanie norm jakości powietrza dotyczących zapylenia,
 - wykorzystywanie technologii przyjaznych środowisku,
 - modernizacja kotłowni i inwestycje z zakresu źródeł energii odnawialnej (z wyłączeniem tych, które powodują wzrost emisji zapylenia w strefach o przekroczonej normie pyłu);
- ograniczenie eutrofizacji wód (rolnictwo, doczyszczanie ścieków, gospodarka ściekowa wsi):
 - rozwój sieci wodno – kanalizacyjnej na obszarze województwa,
 - modernizacja przestarzałych oczyszczalni ścieków,
 - przywrócenie prawidłowego funkcjonowania melioracji terenów zagrożonych deficytem wodnym;

2. Ochrona ekologiczna regionu

- ochrona zdrowia i życia ludzkiego;
- aktywna ochrona przyrody i krajobrazu;
- troska o gatunki chronione;
- zwiększenie liczby terenów leśnych w celu ochrony atmosfery;
- spełnianie wymogów regionalnego systemu informacji o trasach przewozu i miejscach składowania materiałów niebezpiecznych;
- spełnianie wymogów regionalnego systemu wczesnego ostrzegania i wspieranie służb ratownictwa;
- wzmocnienie kontroli w zakresie ochrony przed hałasem w zakładach usługowych i produkcyjnych;

- kompensacja strat obszarów Natura 2000;
 - ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz sprawne usuwanie ich skutków;
 - ograniczenie negatywnego wpływu eksploatacji kopalin na środowisko przez eliminację nielegalnych eksploatacji i niedopuszczenie do podejmowania wydobycia kopalin bez wymaganej koncesji;
 - opracowanie i realizacja Programów ochrony powietrza;
3. Racjonalna gospodarka odpadami, przyjazna środowisku w celu ochrony wód i powierzchni ziemi
- kompleksowa gospodarka odpadami;
 - modernizacja przestarzałych składowisk;
 - rozszerzenie systemu segregacji odpadów;
 - selekcjonowanie odpadów;
 - bezpieczne dla środowiska unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, w tym w szczególności w zakresie unieszkodliwiania azbestu i odpadów poakcyjnych;
 - wprowadzenie skutecznego systemu monitoringu składowanych odpadów komunalnych i oddziaływania wysypisk na środowisko;
 - likwidacja dzikich wysypisk;
 - edukacja ekologiczna z zakresu gospodarki odpadami;
4. Budowa świadomości ekologicznej społeczeństwa
- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa;
 - propagowanie ekologicznego stylu produkcji i konsumpcji;
 - edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach;
 - tworzenie lokalnych ośrodków edukacji ekologicznej;
 - kształtowanie polityki informacyjnej mającej na celu rezygnację przez firmy i instytucje z konwencjonalnych źródeł energii;
 - mobilizowanie społeczeństwa do podejmowania działań proekologicznych;
 - wspieranie instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną środowiska;
 - podnoszenie skuteczności przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska.

2.2. Stan i ocena wykonania zadań wynikających z harmonogramu realizacji *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010* w okresie 2007 – 2008

Realizacji ustaleń powziętych w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010* posłużyć ma podjęcie działań zawartych w programie zadaniowym. Wspomniane ustalenia zawierają:

- ✓ zadania własne samorządu województwa podlaskiego - głównie o charakterze organizacyjno-prawnym, obejmujące działania finansowane przeważnie z budżetu województwa;
- ✓ zadania koordynowane - do realizacji przez organy administracji państwowej i samorządowej oraz przez podmioty gospodarcze i osoby fizyczne; źródła finansowania tych zadań są dość zróżnicowane i zależą od skali i podmiotu realizującego; jednostki samorządu terytorialnego, w przypadku zadań koordynowanych, pełnią zazwyczaj funkcję koordynatora przy ich realizacji.
Ze względu na to, iż zadania te są w większości realizowane przez administrację rządową lub agendy administracji specjalnej, jako część większych programów krajowych, bądź podmioty gospodarcze i osoby fizyczne, w *Raporcie* z realizacji Programu odniesiono się tylko do części zadań, w których samorząd województwa wskazany był jako jednostka odpowiedzialna.
- ✓ zadania własne samorządów powiatowych i gminnych – obejmują przedsięwzięcia finansowane w całości lub w części ze środków pozostających w dyspozycji powiatów i gmin;

2.2.1. Zadania własne samorządu województwa

Zadania własne samorządu województwa wynikające z harmonogramu realizacji *Programu* ujęte zostały w 9 celach dotyczących:

- opiniowania powiatowych programów ochrony środowiska,
- wprowadzenia zmian do planu zagospodarowania przestrzennego województwa,

- obowiązku umieszczania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin,
- opiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- prowadzenia edukacji ekologicznej,
- propagowania umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych,
- organizowania kampanii informacyjno – edukacyjnych na różnym szczeblu,
- upowszechniania informacji o podejmowanych akcjach na rzecz ochrony środowiska,
- opracowania programów ochrony powietrza.

Zadań własnych samorządu województwa podlaskiego przewidzianych do realizacji w latach 2007 – 2008:

- zostało wykonanych (sześć zadań),
- są wykonywane w miarę potrzeb (dwa zadania z zakresu zmian w planie zagospodarowania przestrzennego województwa),
- są wykonywane na bieżąco z racji na ciągły charakter pracy (jedno zadanie z zakresu opiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego).

Cztery zadania zawarte w *Programie* były kontynuacją przyjętych do realizacji działań w poprzednim okresie programowym.

1. Opiniowanie powiatowych programów ochrony środowiska pod względem ich zgodności z obowiązującym prawodawstwem i programem wojewódzkim.

Wymóg opiniowania projektów powiatowych programów ochrony środowiska przez zarząd województwa wynika z art. 17 ust. 2 pkt. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska. W okresie realizacji zadania (2008 r.) 11 z 17 samorządów powiatowych przedłożyło do zaopiniowania projekty powiatowych programów ochrony środowiska. W stosunku do wszystkich przedłożonych projektów wydano dziewięć pozytywnych opinii. Dwa programy były zaopiniowane już poza okresem obejmującym sprawozdanie.

2. Wprowadzenie zmian do planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

W roku 2007 Sejmik Województwa Podlaskiego podjął uchwałę (z dnia 23 lipca 2007 Nr IX/87/07) o sporządzeniu nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego w związku z wysokim stopniem dezaktualizacji obowiązującego od 27 czerwca 2003 r. poprzedniego *Planu* (przyjętego uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Wojewódzkiego).

Pracę nad przygotowaniem dokumentu powierzono Podlaskiemu Biuru Planowania Przestrzennego w Białymstoku.

We wrześniu Sejmik Województwa (uchwała Nr X/102/07) wprowadził zmianę do obowiązującego dotychczas *Planu* dotyczącą lokalizacji Podlaskiego Lotniska Regionalnego na Krywlanach, zamiast na obszarze wsi Topolany i Potoka w gminie Michałowo. Pracę nad tym dokumentem powierzono również Podlaskiemu Biuru Planowania Przestrzennego w Białymstoku.

W okresie 2007 – 2008 jednostki samorządu terytorialnego zgłosiły 162 (92 w 2007 r. oraz 70 w 2008 r.) wnioski zmian do miejscowych planów zagospodarowania, które zostaną uwzględnione również w nowym dokumencie - Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, który jest obecnie w przygotowaniu.

3. Wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin.

Obowiązek umieszczania w miejscowych planach granic udokumentowanych złóż kopalin (oraz zasobów wód podziemnych) wynika z przepisów art. 10 ust. 1 pkt. 11 z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80 poz. 717). Z praktyki planistycznej wynika, iż w większości studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w gminach określa się również potencjalne złoża kopalin.

W 2008 roku dwa samorządy gminne złożyły wniosek do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego o pozyskiwanie kopaliny z udokumentowanych złóż: żwirownia na działce nr 410 w obrębie wsi Nowowola w gminie Janów (uchwała Rady Gminy Janów nr 117/1633/08) i eksploatacja kruszywa na obszarze gminy Wąsosz (uchwała Rady Gminy Wąsosz Nr 98/1347/08).

4. Opiniowanie pod względem wpływu na ochronę środowiska miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązek zgodności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod względem ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów leśnych oraz rolnych, wynika z zapisu art. 1 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W planach określa się obowiązkowo zasady ochrony środowiska, przyrody oraz krajobrazu kulturowego (art. 15 ust. 2 pkt. 3 ustawy). Każdy lokalny plan i wniosek do zmiany planu uzgadnia m.in. zarząd województwa.

W latach 2007 – 2008 do samorządu wpłynęły 162 zgłoszenia wniosków do zmiany planu, które były zgodne z wyżej wymienionymi artykułami.

5. Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie – kontynuacja.

W ramach kontynuacji tego zadania, podobnie jak w latach ubiegłych, promowano lokalne produkty ekologiczne oraz walory przyrodnicze województwa, również poza jego granicami (np. na targach turystycznych, imprezach regionalnych). Marszałek Województwa Podlaskiego obejmował swym patronatem liczne konkursy i imprezy poruszające problematykę ekologiczną oraz współpracował z instytucjami (m.in. WFOŚiGW, RDLP), szkołami oraz organizacjami pozarządowymi przy organizacji konkursów w tym, m.in. fundował nagrody czy delegował przedstawicieli do pracy w komisjach konkursowych. Działania edukacyjne miały najczęściej charakter spotkań z lokalną społecznością, szkoleń dla pracowników administracji i podmiotów gospodarczych (kampania edukacyjna „Nauka na czasie – czyste Podlasie”), informacji w lokalnych mediach i na stronach internetowych (m.in. portal „Wrota Podlasia” Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego, stronach internetowych samorządów) oraz działań skierowanych do dzieci i młodzieży w szkołach (m.in.: Olimpiada Wiedzy Ekologicznej).

6. Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwach domowych – kontynuacja.

Celem tego zadania jest propagowanie postawy proekologicznej wśród mieszkańców naszego regionu w celu racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych regionu. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w ramach tego działania jest corocznie organizatorem etapu podstawowego i wojewódzkiego Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy Ekologicznej (XXII w 2007 i XXIII w 2008 r.) dla szkół ponadgimnazjalnych. W ciągu dwóch lat w olimpiadzie wzięło udział 3 984 uczniów z 80 szkół naszego województwa. Obok urzędu w organizację, konkursu zaangażowane są takie podmioty jak: Bank Ochrony Środowiska S.A. Oddział w Białymstoku, Wojewódzki Konserwator Przyrody, Podlaski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Regionalny Dyrektor Lasów Państwowych, Podlaski Kurator Oświaty, parki narodowe i krajobrazowe z terenu województwa podlaskiego oraz Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych. Działania urzędu w tym

zakresie wspomagane były finansowo przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku.

W ramach tego działania przeprowadzono również kampanię edukacyjną pt: „Nauka na czasie – czyste Podlasie” (działanie to szerzej opisano w kolejnym punkcie).

7. Organizowanie kampanii informacyjno – edukacyjnych, wspieranie imprez o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim – kontynuacja.

Zadanie to jest kontynuacją wcześniej zaczętego już projektu wynikającego z poprzedniego *Programu*. W roku 2008 przygotowano kampanię edukacyjną zatytułowaną „Nauka na czasie - czyste Podlasie”. Zaplanowano organizację konferencji szkoleniowej dla urzędów administracji publicznej oraz firm zajmujących się gospodarką odpadami i unieszkodliwianiem azbestu pt.: „Gospodarka odpadami w województwie podlaskim”. Na potrzeby kampanii powstały filmy i spoty reklamowe, które wyemitowała regionalna telewizja. Ukazały się również ogłoszenia prasowe i radiowe. Mieszkańcom województwa przygotowano 30 000 pakietów edukacyjnych złożonych z poradników i toreb ekologicznych na zakupy, które przekazano za pośrednictwem gmin i starostw.

Kampanię tą ostatecznie zrealizowano w I kwartale 2009 r. w okresie nie objętym niniejszym opracowaniem.

Ponadto w ramach tego zadania samorząd współpracuje z lokalnymi mediami (radiem, telewizją, prasą), wszystkie podjęte działania, kampanie, konkursy są wcześniej przez nie nagłaśniane, aby mogły dotrzeć do szerszego grona odbiorców.

Informacje dotyczące kampanii edukacyjnych umieszczano również na stronach internetowych samorządu województwa oraz pozostałych jednostek administracyjnych i organizacji pozarządowych (m.in. na Wrotach Podlasia, czy stronach własnych poszczególnych jednostek).

8. Upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie – kontynuacja.

W ramach tego zadania Urząd Marszałkowski prowadzi oficjalny Informacyjny Portal Województwa Podlaskiego – Wrota Podlasia, na stronach którego obok wiadomości o regionie, gospodarczych, czy kulturalnych, znajdują się aktualności dotyczące środowiska oraz edukacji ekologicznej. Mieszkańcy regionu na bieżąco informowani są o zmianach w przepisach ochrony środowiska, możliwościach finansowania proekologicznych inwestycji,

opłatach za korzystanie ze środowiska, czy prowadzonych przez samorząd kampaniach edukacyjnych, konkursach i olimpiadach.

W IV kwartale 2008 roku weszła w życie ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz. 1227), w myśl której organy administracji publicznej (Urząd Marszałkowski) są zobowiązane do udostępnienia każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu. W ramach tego obowiązku na stronie Urzędu Marszałkowskiego i w Biuletynie Informacji Publicznej utworzono odpowiednią zakładkę, w której można znaleźć powyższe informacje. Na bieżąco aktualizowane są również informacje o akcjach, imprezach i konkursach o tematyce ekologicznej.

9. Opracowanie programów ochrony powietrza.

Wymóg opracowania programów ochrony powietrza wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Na terenie Województwa Podlaskiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku określił strefy, w których wskaźniki jakościowe powietrza zostały przekroczone (Miasto Łomża i Białystok). W związku z tym w 2008 roku opracowano dwa programy mające na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych pyłów PM 10 w powietrzu. Ostatecznie programy te zostały uchwalone przez Sejmik Województwa w 2009 r.

Uchwała Nr XXVIII/329/09 z dnia 27 kwietnia 2009 r. określiła „Program ochrony powietrza dla strefy miasta Łomży” (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego Nr 109 poz. 1242), zaś uchwała Nr XXVIII/328/09 z dnia 27 kwietnia 2009 r. określiła „Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja białostocka” (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego Nr 110, poz. 1243).

2.2.2. Zadania własne i koordynowane samorządów gminnych i powiatowych

Zadania samorządów gminnych i powiatowych w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010* zostały ujęte w jednej wspólnej tabeli. Ocena realizacji tych zadań przedstawiono łącznie zarówno dla powiatów, jak i gmin (Tabela 1). Wyciągnięto również średnie z realizacji poszczególnych zadań dla całego województwa podlaskiego.

Stan realizacji zadań przez administrację samorządową szczebla gminnego i powiatowego został opracowany na podstawie informacji i danych przekazanych w formie ankiet, z których wyciągnięto średni procent ich wykonania.

Zadania te były finansowane ze środków własnych gmin, z gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska, ze środków WFOŚiGW, NFOŚiGW oraz funduszy unijnych. Wyliczony procent realizacji zadań należy przyjąć jednak za niekompletny. Pomimo upomnień ze strony Urzędu Marszałkowskiego 26 gmin i 3 powiaty nie odesłały ankiety, co spowodowało, iż pełna analiza stopnia realizacji zadań nie była możliwa.

Zadania koordynowane gmin

Zadania samorządów gminnych wynikające z harmonogramu realizacji *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010* ujęte zostały w 4 głównych celach dotyczących:

- rozwoju infrastruktury ochrony środowiska (w tym ochrony powietrza, wód, ochrony przed hałasem),
- ochrony ekologicznej lokalnego regionu (uwzględniając aktywną ochronę przyrody oraz krajobrazu, ochronę zdrowia i życia ludzkiego),
- racjonalnej gospodarki odpadami w celu ochrony wód i powierzchni ziemi,
- świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Obejmowały ogółem 25 zadań, spośród których 13 zadań przyporządkowano Celowi I (zadania od 1 do 13), 6 – Celowi II (zadania od 14 do 19), 4 - Celowi III (zadania 20, 21, 24, 25), a 2 zakwalifikowane zostały do Celu IV (zadania 22 i 23).

W skali województwa trzy cele główne realizowane przez samorządy gminne osiągnęły zbliżony procent wykonania od 33% do 35 % (Cel I -33,11%, Cel II – 33,55% i Cel III – 35,00%). Nieco większy procent uzyskano w przypadku zadań należących do Celu IV – edukacji ekologicznej i współpracy przy ich realizacji z instytucjami krajowymi i administracją rządową – 42, 44%. O takim rezultacie mogło zadecydować wypracowane już we wcześniejszych latach doświadczenie samorządów w pozyskiwaniu środków na realizację tych działań, jak i chęć współpracy miejscowej ludności w tym zakresie. Nie bez znaczenia jest również kooperacja z organizacjami pozarządowymi, które poprzez różnego typu inicjatywy (happeningi, konferencje) wpływają na poprawę świadomości ekologicznej mieszkańców.

Spośród wszystkich zadań w okresie 2007 – 2008 najwyższy procent realizacji uzyskano dla działania zapewniającego mieszkańcom wodę do picia dobrej jakości – 84,41%. Spowodowane to było m.in.: modernizacją lub budową nowych ujęć wody oraz rozbudową sieci wodociągowej. Na terenie województwa w przeciągu dwóch lat powstało ok. 404 km sieci wodociągowej i ok. 182 km sieci kanalizacyjnej.

Spośród wszystkich zadań koordynowanych wynikających z *Programu* dla czterech uzyskano w latach 2007 - 2008 również zadowalający wynik realizacji ok. 50 %. Spośród nich najwyższy procent zadeklarowały gminy dla ochrony gleb użytkowanych rolniczo – 51,78%. Na taki stan wpłynęła między innymi realizacja licznych programów rolno-środowiskowych (łącznie 867 w 2007 r. - 399, w 2008 r. - 468), jak i edukacja prowadzona m.in. przez ośrodki doradztwa rolniczego. Dzięki realizacji tych programów rolnicy zapoznali się z zasadami prowadzenia gospodarstw przyjaznych środowisku, poprawnego nawożenia, czy upraw zapomnianych odmian zbóż.

Zadanie, które zostało zakwalifikowane do grupy o największym procencie wykonalności to również edukacja ekologiczna - 49,11%. Gminy coraz chętniej przystępują do podejmowania tego typu działań również w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi. W latach 2007 – 2008 podjęły blisko 700 inicjatyw edukacyjnych dotyczących m.in.: ochrony wód, gleb, przyrody. Edukacja przyjmowała różny charakter: spotkania, szkoleń, czy informacji w lokalnych mediach.

Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych - 48,85% oraz monitoring stanu środowiska – 48,88% również uzyskały zadowalający procent realizacji. Na poprawę stanu wód miała wpływ modernizacja istniejących już ujęć wody w kierunku zwiększenia ich wydajności oraz jednoczesna poprawa jej parametrów (zmodernizowano 5 obiektów). Wybudowano również 774 przydomowe oczyszczalnie ścieków, które mają chronić zarówno wody powierzchniowe, jak i podziemne przed przenikaniem zanieczyszczeń antropogenicznych. Gminy prowadzą również bazy danych o nowopowstałych obiektach chroniących środowisko, w tym zmodernizowanych kotłowniach, obiektach cennych przyrodniczo, terenach zielonych, czy zalesieniach.

Pozostałe dwadzieścia jeden zadań koordynowanych wynikających z *Programu* uzyskało procent realizacji od 11 do 42%. Spośród nich najniższy procent wykonania zaobserwowano dla działania dotyczącego zwiększenia wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii – 4,38%. Przyczyną tak niskiej realizacji mogły być zbyt duże koszty projektów związanych z budową nowych źródeł energii przyjaznych środowisku, jak i problemy z pozyskiwaniem funduszy na ten cel. Nie bez znaczenia może być również zbyt

niska wiedza mieszkańców na temat alternatywnych źródeł energii oraz niechęć do realizacji takich projektów.

W skali województwa obliczono również średni procent z wykonania wszystkich 25 zadań koordynowanych dla samorządów gminnych, który w latach 2007 – 2008 osiągnął 34,27%. Jest to wynik niezadowalający. Na jego stan wpływ miał m.in.: niski procent realizacji poszczególnych zadań (Tabela 1), jak również brak określonego stopnia realizacji przez poszczególne gminy.

Zadania własne gmin

Do głównych dziewiętnastu zamierzeń samorządów gminnych w zakresie ochrony środowiska ujętych w *Programie* należą: ochrona zasobów wodnych (5 zadań), ochrona atmosfery (6 zadań), ochrona powierzchni ziemi (6 zadań), edukacja ekologiczna (2 zadania). W latach 2007 – 2008 zrealizowano następujące działania zaliczane do trzech z tych zagadnień:

- budowy kanalizacji sanitarnej,
- budowy kanalizacji deszczowej,
- przebudowy/ modernizacji stacji uzdatniania wody,
- modernizacje/ przebudowy dróg,
- budowy ścieżek rowerowych,
- modernizacje kotłowni,
- budowy ujęć wodnych,
- budowy zbiorników retencyjnych,
- budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
- budowy/ modernizacje komunalnych składowisk odpadów,
- rekultywacje składowisk,
- likwidacje „dzikich” wysypisk,
- termomodernizacje budynków,
- rozbudowy systemu ciepłowniczego.

Do *Programu* gminy zgłosiły łącznie 221 zadań własnych z czego 185 miało być realizowanych od roku 2007 lub 2008 oraz ściśle w okresie 2007 – 2008. W przeciągu tego okresu zakończono realizację 69 inwestycji w 39 gminach (należących do 13 powiatów). Jedynie gminy w powiecie zambrowskim (Rutki, Kołaki Kościelne) nie podjęły realizacji zgłoszonych wcześniej zadań.

Najwyższy procent wykonania projektów uzyskano w gminach powiatu sokólskiego (Korycin, Szudziałowo, Kuźnica, Nowy Dwór, Sidra, Sokółka) – 81% na łączną kwotę 2 691 982,27 zł. Wysoki procent realizacji osiągnęły również gminy powiatu łomżyńskiego (Jedwabne, Nowogród) – 65 %, powiatu bielskiego (Bielsk Podlaski - gmina miejska oraz wiejska, Brańsk – gmina wiejska, Orla) – 63,73% oraz powiatu grajewskiego (Grajewo – gmina miejska, Radziłów, Szczuczyn, Wąsosz).

Na tle województwa w latach 2007 – 2008 szczególnie wyróżniła się gmina miejska Bielsk Podlaski, w której zaplanowane zadania zrealizowano niemal w 100% na łączną kwotę 8 103 217,06 zł (dotyczyły min. budowy kanalizacji grawitacyjnej i zbiornika wodnego, utworzenia ścieżek rowerowych). W pozostałych gminach (23) realizacja wykonanych inwestycji nie osiągnęła 60 %.

Łącznie na inwestycje z zakresu ochrony środowiska w analizowanym okresie wydano 20 745 589,28 zł, w tym na inwestycje w gminach powiatu bielskiego – 10 695 420,06 zł, powiatu grajewskiego - 4 136 072,29 zł i powiatu sokólskiego – 2 691 982,27 zł.

Na podstawie stopnia realizacji zadań własnych (określonych w ankiecie przez gminy) obliczono całkowity procent realizacji wszystkich zadań przewidzianych do wykonania na lata 2007 – 2008 dla gmin z terenu województwa podlaskiego. Uzyskano 38,91 % realizacji inwestycji. Procent realizacji zadań w latach 2007 - 2008 należy uznać za niewystarczający, gdyż spodziewano się znacznie lepszego rezultatu w okolicy 90 - 100% (zadania do *Programu* zgłaszały same gminy). Na taki wynik rzutował w dużej mierze brak informacji z gmin odnośnie stopnia realizacji zadań. Pozostałe inwestycje w analizowanym okresie realizowane były w większości w 100%. W niektórych wypadkach zadania przeniesiono na kolejne lata, dlatego też procent realizacji w latach 2007 – 2008 wyniósł 0. Nie należy wykluczać również nie podjęcia działań ze strony samorządów, związane mogło to być z trudnościami z pozyskaniem funduszy na ich realizację, czy zmianą priorytetów.

Zadania koordynowane powiatów

Zadania samorządów powiatowych wynikające z harmonogramu *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010* (podobnie jak w samorządach gminnych) ujęto w 4 głównych celach. Obejmowały one ogółem 25 zadań, spośród których 13 zadań przyporządkowano Celowi I (zadania od 1 do 13), 6 – Celowi II (zadania od 14 do

19), 4- Celowi III (zadania 20, 21, 24, 25), a 2 zakwalifikowane zostały do Celu IV (zadania 22 i 23).

W skali województwa Cele II i III realizowane przez samorządy powiatowe (ochrona ekologiczna regionu oraz racjonalna gospodarka odpadami w celu ochrony wód i powierzchni ziemi) osiągnęły zbliżony i jednocześnie najwyższy procent realizacji, odpowiednio 88,5 % i 82,5%. Nieco mniejszy procent uzyskano dla zadań należących do Celu IV (budowa świadomości ekologicznej społeczeństwa) - 66,25% oraz dla Celu I (rozwój infrastruktury ochrony środowiska) – 49,92%.

W przypadku ośmiu zadań w latach 2007 – 2008 uzyskano 100% realizacji. Działania te reprezentowały trzy cele główne. Wśród nich znalazły się między innymi: zapewnienie mieszkańcom wody do picia dobrej jakości, ograniczenie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń oraz emisji z procesów przemysłowych, ochrona obszarów chronionych, kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych, ochrona gatunków roślinnych, zwierzęcych i grzybów, monitoring oraz wdrożenie systemu informacji o środowisku.

Na taki stan wpłynął dynamiczny rozwój infrastruktury ochrony środowiska na terenie powiatów i gmin leżących w ich granicach w tym: budowa nowych sieci kanalizacyjnych i wodociągowych, modernizacja dróg powiatowych, zwiększenie lesistości, powstanie nowych obszarów chronionych, likwidacja nielegalnych eksploatacji kopalni czy budowa ekranów dźwiękochłonnych. Nie bez znaczenia jest również edukacja ekologiczna, która prowadzona w latach wcześniejszych odniosła zamierzone rezultaty w latach 2007 -2008.

Jednakże w badanym okresie powiaty nie wykazały podjęcia działania z zakresu oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian klimatu akustycznego. W 2008 r. powiat grodzki Miasta Białystok przystąpił do sporządzania mapy akustycznej, ostatecznie inwestycja zrealizowana została w roku następnym. W przypadku czterech działań powiaty nie określiły stopnia realizacji.

Podobnie jak w przypadku gmin określono ogólny procent realizacji zadań koordynowanych wynikających z *Programu* dla powiatów. Uzyskano zadawalający 54,60% rezultat wykonania, większy o 20% od rezultatu dla samorządów gminnych. Pod uwagę należy wziąć fakt, iż o tak wysokim stopniu rezultatu (w stosunku do gmin) zdecydowały procenty zrealizowania poszczególnych zadań tylko przez kilka powiatów, które wykazały realizację projektów z tego zakresu. Nie wszystkie powiaty w przypadku tych działań określiły procent ich realizacji.

Zadania własne powiatów

Do głównych dziewiętnastu zamierzeń samorządów powiatowych w zakresie ochrony środowiska ujętych w *Programie* należą: ochrona zasobów wodnych, ochrona atmosfery, ochrona powierzchni ziemi, edukacja ekologiczna. W latach 2007 – 2008 zrealizowano następujące działania zaliczane do trzech z tych zagadnień:

- likwidacje „dzikich” wysypisk odpadów,
- budowy zakładów zagospodarowania/ unieszkodliwiania odpadów,
- przebudowy dróg powiatowych,
- termomodernizacje budynków,
- modernizacje ujęć wody/ sieci dystrybucji wody,
- modernizacje oczyszczalni ścieków,
- modernizacja kotłowni,
- budowy kanalizacji sanitarnej,
- budowy wodociągów,
- budowy ścieżek rowerowych.

Do *Programu* powiaty zgłosiły łącznie 118 zadań własnych, z czego 91 miało być realizowanych od roku 2007 lub 2008 oraz ściśle w okresie 2007 – 2008. W przeciągu tego okresu zakończono realizację 55 inwestycji w 6 powiatach. Spośród ośmiu powiatów, które zgłosiły realizację inwestycji, dwa (augustowski oraz bielski) nie podjęły ich realizacji.

Najwyższy procent wykonania zadań osiągnęły cztery powiaty: hajnowski – 70,6%, grodzki Miasta Łomża – 67,71%, grodzki Miasta Białystok – 64,86%, grodzki Miasta Suwałki – 60,50%. Najslabiej w realizacji zgłoszonych do *Programu* projektów wypadły: powiat kolneński – 10% oraz zambrowski - 5%.

Łącznie na inwestycje z zakresu ochrony środowiska sześć samorządów powiatowych wydało 35 342 363,62 zł, z czego 23 898 062,40 zł powiat grodzki Miasta Białystok, 8 484 987,10 zł powiat bielski.

Na podstawie stopnia realizacji zadań własnych (określonych w ankiecie przez powiaty) obliczono całkowity procent realizacji wszystkich zadań przewidzianych do wykonania na lata 2007 – 2008 dla powiatów z terenu województwa podlaskiego. Uzyskano 40,59% realizacji inwestycji. Procent realizacji zadań w latach 2007 - 2008 należy uznać za niewystarczający, gdyż spodziewano się osiągnąć rezultat 90 – 100%. Na taki wynik rzutował w dużej mierze brak informacji z powiatów odnośnie stopnia realizacji zadań. Pozostałe inwestycje w analizowanym okresie realizowane były w większości w 100%.

W niektórych wypadkach zadania przeniesiono na kolejne lata, dlatego też procent realizacji w latach 2007 – 2008 wyniósł 0. Nie należy wykluczać również nie podjęcia działań ze strony samorządów, związane mogło to być z trudnościami z pozyskaniem funduszy na ich realizację.

Tabela 1 Stan realizacji zadań koordynowanych w latach 2007-2008 wynikających z Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 w odniesieniu do gmin i powiatów z terenu województwa podlaskiego.

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – średni procent zaawansowania %		
				dla gmin	dla powiatu	dla województwa podlaskiego
1	2	3	4	5	6	7
1.	Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ	39,17	39,25	39,21
2.	Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna, WIOŚ	48,85	50,00	50,47
3.	Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna	84,41	100,00	92,21
4.	Zwiększenie retencyjności zlewni oraz poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze	31,07	-	31,07

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – średni procent zaawansowania %		
				dla gmin	dla powiatu	dla województwa podlaskiego
1	2	3	4	5	6	7
5.	Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią oraz suszą hydrologiczną	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze	21,67	-	21,67
6.	Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	51,78	75,00	63,39
7.	Ograniczenie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń	2007 – 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	38,67	100,00	69,34
8.	Ograniczenie emisji niskiej	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze	26,36	20,00	23,57
9.	Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i elektrociepłowni	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	31,54	100,00	65,77
10.	Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty	4,38	5,00	4,72

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – średni procent zaawansowania %		
				dla gmin	dla powiatu	dla województwa podlaskiego
1	2	3	4	5	6	7
			gospodarcze			
11.	Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	11,08	10,00	10,54
12.	Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	23,00	0,00	23,00
13.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	18,50	-	18,50
14.	Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	32,86	100,00	66,43
15.	Kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	38,54	100,00	69,27
16.	Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki	32,36	100,00	66,18

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – średni procent zaawansowania %		
				dla gmin	dla powiatu	dla województwa podlaskiego
1	2	3	4	5	6	7
			Narodowe			
17.	Rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki,	27,81	52,50	40,15
18.	Zapobieganie rozpowszechnianiu GMO	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki,	27,78	-	27,78
19.	Zapewnienie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z bieżącymi zagrożeniami	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	41,92	90,00	65,96
20.	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii i ograniczanie skutków w przypadku jej wystąpienia	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	26,36	80,00	53,18
21.	Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	24,27	50,00	37,14
22.	Edukacja ekologiczna	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	49,11	67,50	52,57
23.	Realizacja programu, w tym współpraca z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, administracją rządową	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje	35,77	65,00	50,38

LP.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – średni procent zaawansowania %		
				dla gmin	dla powiatu	dla województwa podlaskiego
1	2	3	4	5	6	7
	i samorządową		pozarządowe, WIOŚ			
24.	Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń - powietrze, odpady, ścieki, hałas i in.	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	48,88	100,00	55,37
25.	Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania i informacji o środowisku	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	40,50	100,00	70,25
Średni procent uzyskany z realizacji zadań koordynowanych w jednostkach samorządu terytorialnego – wyrażony w procentach %				34,27	54,60	44,44

Źródło: opracowano na podstawie ankiet z jst

3. Ocena uzyskanych efektów ekologicznych

W *Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 - 2010* wyszczególniono 14 różnych wskaźników umożliwiających ocenę stopnia realizacji zamierzeń programowych. Monitoring wprowadzonej polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrożenie *Programu* podlega regularnej ocenie w zakresie: określenia stopnia wykonania przyjętych zadań, określenia stopnia realizacji założonych celów oraz analiza przyczyn powstałych różnic. Poniżej w tabelach przedstawiono wskaźniki monitoringu wraz ze stopniem realizacji *Programu* (zmierzony osiągnięty wskaźnik).

Tabela 2 Wskaźniki stopnia realizacji Programu zgodnie z „Programem Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 - 2010 ”

Wskaźnik monitoringu	Jednostka wskaźnika monitoringu	Zamierzony osiągnięty wskaźnik
Liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk	[szt.]	10
Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	[szt.]	1
Liczba nowych przyzagrodowych oczyszczalni ścieków	[szt.]	774
Procentowe zmniejszenie zanieczyszczenia atmosfery	[%]	4,72
Procent wzrostu świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży	[%]	50,0
Procentowy wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa dorosłego	[%]	2,5
Wzrost wielkości terenów chronionych	[ha]	1 691,4
Liczba nowopowstałych gospodarstw ekologicznych	[szt.]	185
Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw ekologicznych	[szt.]	0
Liczba zmodernizowanych kotłowni	[szt.]	27
Liczba zmodernizowanych kotłowni z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	[szt.]	2
Wzrost wielkości terenów leśnych	[ha]	1 289,91
Liczba nowopowstałych zbiorników retencyjnych	[szt.]	58
Liczba wdrożonych programów rolno – środowiskowych	[szt.]	867

Źródło: opracowane na podstawie danych pochodzących z ankiet jst.

Na podstawie analizy założonych w *Programie* wskaźników monitorowania stopnia realizacji przyjętych zadań i osiągniętych efektów w środowisku w latach 2007 – 2008 należy uznać za zadowalający. W ciągu dwóch lat na terenie województwa podlaskiego powstało ponad 774 przydomowych oczyszczalni ścieków, zwłaszcza na terenach, gdzie podłączenie do sieci kanalizacyjnej jest nieopłacalne lub stopień skanalizowania gminy jest niewielki.

Zastąpiły one dotychczasowe systemy gromadzenia nieczystości (szamba). O około 1 700 ha zwiększyła się powierzchnia terenów chronionych i o 1 300 ha terenów leśnych. Jest to spowodowane zarówno chęcią ochrony unikatowych siedlisk przyrodniczych w skali nie tylko regionu, ale i całego kraju, jak również, w przypadku zalesień, ochroną gleb o słabej przydatności rolniczej i korzyściami finansowymi wynikającymi z dopłat, dotacji itp. płynącymi z UE.

W ciągu analizowanego okresu zrealizowano blisko 867 programów rolno – środowiskowych prowadzonych zarówno przez gminy, jak i ARiMR. Wymiernym skutkiem tych działań jest powstanie 185 nowych gospodarstw ekologicznych. Jednakże na terenie województwa w tym samym czasie nie powstało ani jedno przedsiębiorstwo wykorzystujące ekologiczną technologię.

Na terenie województwa utworzono także 58 nowych zbiorników retencyjnych. W przeciągu dwóch lat zmodernizowano 27 kotłowni, z czego tylko 2 w kierunku wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (biomasa). W większości przypadków modernizacja miała charakter wymiany paliwa opałowego z węgla kamiennego na olej. Uzyskano też 50 % wzrost świadomości ekologicznej wśród dzieci i młodzieży. Natomiast wzrost edukacji osób dorosłych nie przekroczył 3%.

W okresie 2007 – 2008 zmodernizowano jedną oczyszczalnię ścieków. Pod uwagę należy jednak wziąć fakt, iż obiekty były modernizowane w latach wcześniejszych lub ich modernizacje przewidziano w latach kolejnych.

Na terenie województwa zlikwidowano 10 „dzikich” wysypisk. Większość gmin nie wykazała jednak występowania takich obiektów na swoim terenie. Nie znaczy to, iż problem ten nie dotyczy województwa podlaskiego. W miarę możliwości należy przeprowadzić inwentaryzację takich obiektów na terenach poszczególnych gmin (część gmin jest już w trakcie realizacji tego zadania) i podjąć stosowne kroki w celu ich eliminacji.

W ramach uzyskania rzetelnych mierników skuteczności polityki ekologicznej województwa poddano analizie również wskaźniki wynikające z „II Polityki Ekologicznej Państwa”

Tabela 3 Wskaźniki stopnia realizacji Programu zgodnie z „II Polityką ekologiczną państwa”

Wskaźnik Programu	Zmierzony osiągnięty wskaźnik
ocena dotrzymania norm jakości poszczególnych komponentów środowiska, określonych wymogami prawnymi	W analizowanym okresie 2007 – 2008 WIOŚ zanotował przekroczenia hałasu wzdłuż większych ciągów komunikacyjnych województwa podlaskiego.

Wskaźnik Programu	Zmierzony osiągnięty wskaźnik
stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska (np. depozycją lub koncentracją poszczególnych zanieczyszczeń), a naukowo uzasadnionym zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),	m.in. nastąpiła redukcja: BZT ₅ – 13,45% zawiesiny – 25,08% fosforany - 8,9% dwutlenek węgla – 10,1%
stopień zmniejszenia zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz stopień zmniejszenia całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> ▪ produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca: 2000 r. – 6,2 tys. zł 2006 r. - 9,7 tys. zł ▪ odsetek produkcji sprzedanej w sektorze wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę w stosunku do roku 2000 spadł o 7,5 %
stopień zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji	brak danych - wskaźnik nie mierzony w skali województwa
poprawa techniczno-ekologicznych charakterystyk materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartości ołowiu w benzynie, poziomu hałasu w czasie pracy samochodu itp.)	brak danych - wskaźnik nie mierzony w skali województwa

Zródło: Bank danych regionalnych, GUS

Poza wymienionymi głównymi wskaźnikami przy ocenie skuteczności realizacji „II Polityki ekologicznej państwa” oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010” ustalono stosowane wskaźniki szczegółowe stanu środowiska.

Tabela 4 Szczegółowe wskaźniki stanu środowiska

Wskaźnik Programu	Zmierzony osiągnięty wskaźnik
zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, poprawy jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, poprawy jakości wody do picia oraz spełnienia przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej	<p>Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ BZT₅ (kg/rok) 2003 r. – 513.835 2006 r. – 320.652 2007 r. – 277.825 ▪ ChZT (kg/rok) 2003 r. – 2.360.802 2006 r. – 2.358.982 2007 r. – 2.381.885 ▪ zawiesina (kg/rok) 2003 r. – 784.829 2006 r. – 542.885 2007 r. – 406.765

Wskaźnik Programu	Zmierzony osiągnięty wskaźnik
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ azot ogólny (kg/rok) 2003 r. – 450.086 2006 r. – 554.172 2007 r. – 620.764 ▪ fosfor ogólny (kg/rok) 2003 r. – 81.660 2006 r. – 43.729 2007 r. – 39.841
<p>poprawy jakości powietrza – zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ emisja tlenki azotu (Mg/rok): 2001 r. - 3 596 2006 r. – 3 435 2007 r. – 3 372 ▪ emisja dwutlenku siarki (Mg/rok): 2001 r. – 7 432 2006 r. – 4 834 2007 r. – 4 348 ▪ emisja tlenku węgla (Mg/rok): 2001 r. - 2 693 2006 r. – 3 279 2007 r. – 4 603 ▪ emisja dwutlenku węgla (Mg/rok): 2001 r. - 1 887 591 2006 r. – 1 692 193 2007 r. – 1 703 422 ▪ emisja pyłu (Mg/rok): 2001 r. - 121 019 2006 r. – 116 765 2007 r. – 117 089
<p>zmniejszenia uciążliwości hałasu wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego w miastach oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych</p>	<p>hałas przemysłowy – bez zmian hałas komunikacyjny – wzrost natężenia ruchu drogowego, w roku 2007 w stosunku do roku 2006 o ok. 6,04%</p>
<p>zmniejszenia ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenia zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenia zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ilość wytwarzanych i składowanych odpadów: 2003 r. – 316 400,00 Mg/rok 2006 r. – 263 084,05 Mg/rok 2007 r. – 220 325,14 Mg/rok 2008 r. - 155 229,02 Mg/rok ▪ ilość odpadów wyselekcjonowanych: 2003 r. – 6 731,00 Mg/rok 2006 r. – 1 584,39 Mg/rok 2007 r. – 1 742,83 Mg/rok 2008 r. – 1 917,11 Mg/rok ▪ ilość osadów ściekowych: 2003 r. – 13 305,00 Mg/rok 2006 r. – 17 468,20 Mg/rok 2007 r. – 25 970,17 Mg/rok 2008 r. - 83 107,58 Mg/rok

Wskaźnik Programu	Zmierzony osiągnięty wskaźnik
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ilość odpadów medycznych i weterynaryjnych: 2003 r. – 66 156,80 Mg/rok 2006 r. – 69 086,20 Mg/rok 2007 r. – 74 621,1 Mg/ rok 2008 r. – 1 488,12 Mg/rok ▪ ilość baterii i akumulatorów: 2003 r. – 191,60 Mg/rok 2006 r. – 273,20 Mg/rok 2007 r. - 299,18 Mg/rok 2008 r. - 220,95 Mg/rok ▪ ilość zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego 2003 r. – 112,757 Mg/rok 2006 r. – 239,236 Mg/rok 2007 r. - 113,38 Mg/rok 2008 r. - 184,28 Mg/ rok
ograniczenia degradacji gleb, zmniejszenia powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach przemysłowych, likwidacji starych składowisk odpadów, zwiększenia skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenia pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych	<p>Obszary zurbanizowane: 2002 r. – 84 141 ha (4,17%) 2006 r. -73,11 ha (3,62%)</p> <p>liczba składowisk odpadów: 2003 r. – 124 2006 r. – 89 2008 r. – 74</p> <p>liczba składowisk odpadów wymagających dostosowania 13, do likwidacji 51</p>
wzrostu lesistości województwa, rozszerzenia renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrostu zapasu i przyrostu masy drzewnej, a także wzrostu poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawy stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby	<p>lesistość: 2001 r. – 29,6% 2006 r. – 30,0 % 2007 r. – 30,3%</p>
zahamowania zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślnych reintrodukcji gatunków	brak danych statystycznych
zmniejszenia negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowania estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą	brak danych statystycznych

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS

Tabela 5 Wskaźniki pośrednie stopnia realizacji Programu - wskaźniki społeczno – ekonomiczne:

Wskaźnik Programu	Zmierzony osiągnięty wskaźnik
-------------------	-------------------------------

rekultywacja), czy przywracanie obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej m.in. poprzez ich zalesienie. Jednak na terenie województwa zaobserwowano spadek długości życia mieszkańców zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Wskaźnik ten nie zależy jednak bezpośrednio od stanu środowiska, decydują o nim liczne czynniki wewnętrzne i zewnętrzne.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań jest wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe, co zostało przedstawione w rozdziale 4 *Ocena sposobów i źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć*.

4. Ocena sposobów i źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć

Niniejszy rozdział przygotowano w oparciu o *Sprawozdania z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku* w latach 2007 i 2008 oraz dane przekazane w formie ankiet przez samorządy gminne i powiatowe.

Zadania z zakresu ochrony środowiska w latach 2007 - 2008 były finansowane z następujących źródeł: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, powiatowe fundusze ochrony środowiska, gminne fundusze ochrony środowiska, Fundusz Spójności, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko oraz Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007 – 2013, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

Rzeczywiste koszty realizacji *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego* w lata 2007 - 2008 nie są możliwe do określenia, ze względu na brak dostatecznych danych z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.

Finansowanie z gminnych lub powiatowych funduszy ochrony środowiska.

W roku 2007 na inwestycje związane z ochroną środowiska na terenie województwa podlaskiego jednostki samorządu terytorialnego wydatkowały z gminnych, bądź powiatowych funduszy ochrony środowiska kwotę 7 341 492 złotych, co stanowiło jedynie 0,26% poniesionych wydatków. W tym najwięcej funduszy przekazano m.in. na ochronę przyrody i edukację ekologiczną (pozostałe dziedziny), co stanowiło 50,9% wszystkich poniesionych wydatków oraz na ochronę wód - 41,7%. W okresie 2007 – 2008 na ochronę środowiska samorządy z terenu województwa podlaskiego wydały łącznie 9 745 143 zł, w tym gminy

4 259 667 zł (43,7%), a powiaty 5 485 476 zł (52,3%). Poniżej w tabelach przedstawiono szczegółowo sposoby finansowania w ramach zadań w rozbiciu na poszczególne kategorie.

Tabela 6 Sposób finansowania ze środków powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska na obszarze województwa podlaskiego

Wyszczególnienie		Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej				
		Gminy		Powiaty		Razem w latach 2007 - 2008
		2007	2008	2007	2008	
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Jednostki samorządu terytorialnego	648 260	786 702	877 957	610 700	3 061 090
	Jednostki nie należące do sektora finan. publ.	40 328	36 598	-	-	
	Inne jednostki sektora finansów publicznych	545	-	60 000	-	
	RAZEM	689 133	823 300	937 957	610 700	
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Jednostki samorządu terytorialnego	131 22	47 808	-	6 995	279 400
	Jednostki nie należące do sektora finan. publ.	-	-	75 800	27 007	
	Inne jednostki sektora finansów publicznych	4 529	1 990	100 000	19 800	
	RAZEM	17 651	49 798	175 800	53 802	
Gospodarka odpadami	Jednostki samorządu terytorialnego	1 027 838	1 030 330	243 528	256 413	2 654 394
	Jednostki nie należące do sektora finan. publ.	13 799	4 915	3 517	703	
	Inne jednostki sektora finansów publicznych	2 675	11 253	16 400	43 023	
	RAZEM	1 044 312	1 046 498	263 445	300 139	
Pozostałe dziedziny	Jednostki samorządu terytorialnego	291 818	241 482	679 384	2 034 658	3 735 608
	Jednostki nie należące do sektora finan. publ.	2 554	12 320	256 616	33 356	
	Inne jednostki sektora finansów publicznych	27 813	15 988	60 446	79 273	
	RAZEM	322 185	269 790	996 446	2 147 187	

Źródło: opracowano na podstawie danych z ankiet jst.

Finansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

W latach 2007 – 2008 środki przekazywane w ramach wsparcia z WFOŚiGW w Białymstoku na zadania z służące ochronie środowiska, przeznaczone były na następujące dziedziny: ochronę wód i gospodarkę wodną, ochronę ziemi, ochronę przyrody, ochronę atmosfery, edukację ekologiczną oraz monitoring. Dziedziny dofinansowane przez Fundusz mieściły się w celach określonych w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010* oraz *Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami 2007 – 2010*.

W 2007 roku do WFOŚiGW w Białymstoku wpłynęło 198 wniosków o dofinansowanie, a w 2008 – 252 wniosków. Na podstawie uchwał podjętych przez Radę Nadzorczą i Zarząd WFOŚiGW w Białymstoku zawarto w 2007 r. 124 umowy o dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, a w 2008 r. - 186 umów. Łącznie w latach 2007 – 2008 podpisał 310 umów na kwotę 43 263 828,52 zł. Były to umowy w zakresie przyznania wnioskodawcom dofinansowania w formie dotacji, pożyczek oraz przekazania środków pieniężnych i kształtowały się następująco:

Tabela 7 Dofinansowanie przedsięwzięć Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku

Lp.	Dziedzina	Ilość umów		Kwota umowy (zł) w		Kwota wykorzystana w	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008
Dotacje							
1	Ochrona Wód	2	5	32 411,65	67 019,77	32 411,65	65 803,68
2	Ochrona Ziemi	26	28	1 354 429,00	703 787,79	1 116 978,00	703 787,79
3	Edukacja Ekologiczna	42	54	439 456,40	528 019,88	382 187,67	528 019,88
4	Ochrona Przyrody	8	11	159 123,00	142 551,14	159 101,26	142 551,14
5	Monitoring	4	2	284 831,02	187 008,00	271 324,14	187 008,00
6	Ochrona Atmosfery	-	1	-	31 658,30	-	31 658,30
		82	101	2 270 251,07	1 658 828,79	1 962 002,72	1 658 828,79
Pożyczki							
1	Ochrona Wód	11	9	3 660 831,76	8 130 036,74	2 903 231,76	4 136 485,22
2	Gospodarka Wodna	2	2	1 314 312,00	2 495 708,59	188 230,67	2 495 393,75
3	Ochrona	10	14	7 176 780,82	8 656 751,86	3 114 545,70	7 547 216,52

Lp.	Dziedzina	Ilość umów		Kwota umowy (zł) w		Kwota wykorzystana w	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008
	Atmosfery						
4	Ochrona Ziemi	7	25	977 060,00	3 316 482,00	977 059,99	3 266 482,00
		30	50	13 128 984,58	22 598 979,19	7 183 068,12	17 445 577,49
Umowy przekazania środków							
1	Ochrona Wód	1	-	512 488,57	-	490 674,91	-
2	Gospodarka Wodna	2	-	1 544 549,00	-	150 000,00	-
3	Ochrona Ziemi	-	8	-	263 900,00	-	263 899,80
4	Edukacja Ekologiczna	6	15	65 820,00	239 337,50	41 266,59	163 376,04
5	Ochrona Przyrody	2	9	130 000,00	434 671,82	130 000,00	314 024,85
6	Monitoring	1	3	68 000,00	348 000,00	29 298,12	304 208,39
		12	35	2 320 875,57	1 285 909,32	841 239,62	1 045 509,08
	RAZEM	124	186	17 720 111,22	25 543 717,3	9 986 310,46	20 149 915,36

Zródło: opracowano na podstawie danych z WFOŚiGW

(-) – umowy przekazania funduszy różniące się w poszczególnych latach

W latach 2007 – 2008 najwyższe dofinansowanie (w formie pożyczek) z WFOŚiGW otrzymało pięć projektów z zakresu trzech dziedzin na łączną kwotę 8 177 236zł. Do tych inwestycji należały:

- modernizacja kotłowni oraz sieci ciepłej na terenie gminy Choroszcz – 3 099 686zł (ochrona powietrza)
- kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Filipów – 1 265 000zł (ochrona powietrza)
- budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej w gminie Turośń Kościelna oraz Miasta Wysokie Mazowieckie – łącznie 2 612 550zł (ochrona wód)
- rozbudowa hydroforni oraz budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Szczuczyn 1 200 000 zł (gospodarka wodna).

Wielkość finansowego wsparcia, którego udzielił Fundusz w Białymstoku na podstawie umów zawartych w 2007 r. łącznie ze zobowiązaniami, które przeszły z 2006 wyniosła 17 720 11,22 zł, w tym 81% stanowiło dofinansowanie w formie pożyczek, 14% -

dotacji, oraz 5% - przekazania środków, natomiast w 2008 r. łącznie ze zobowiązaniami z poprzedniego roku, wielkość wsparcia wyniosła 25 543 717,3 zł (o 40% więcej niż w roku poprzednim), w tym 84% stanowiły pożyczki, 9% - przekazane środki oraz 7% - dotacje. Strukturę dofinansowania wg form oraz dziedzin dofinansowania przedstawia poniższa tabela:

Tabela 8 Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez WFOŚiGW w Białymstoku w latach 2007 – 2008 – wg form i dziedzin dofinansowania.

Lp.	Forma dofinansowania	% udział w ogólnej kwocie dofinansowania		Kwota dofinansowania	
		2007*	2008**	2007*	2008**
Forma finansowania					
1	Dotacje	14	7	2 257 296,02	1 839 393,65
2	Pożyczki	81	84	12 669 505,37	23 365 274,59
3	Przekazanie środki	5	9	841 239,62	2 463 289,73
Dziedzina finansowania					
1	Ochrona wód	27	18	4 205 731,98	8 197 056,51
2	Ochrona ziemi	17	16	2 331 489	4 284 169,79
3	Edukacja ekologiczna	1,5	3	505 276,4	767 357,38
4	Monitoring	1,5	2	352 831,02	535 008
5	Ochrona atmosfery	27	41	717 678,82	868 410,16
6	Gospodarka wodna	21	18	2 858 861	2 495 708,59
7	Ochrona przyrody	0,5	2	130 000	434 671,82

Źródło: opracowano na podstawie danych z WFOŚiGW

*- łącznie ze zobowiązaniami z 2006 roku

** - łącznie ze zobowiązaniami z 2007 roku

Dominujący wskaźnik pomocy udzielonej w latach 2007 – 2008 w postaci pożyczki oznacza, że zainwestowane środki przynoszą efekt ekologiczny i rzeczowy, po czym wracają w postaci spłaconych rat kapitałowych i mogą być ponownie wykorzystane dla wsparcia kolejnych działań służących środowisku. Fundusz realizuje zadania statutowe dążąc do optymalizacji kosztów i osiągnięcia jak największych efektów ekologicznych.

Finansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w okresie 2007 – 2008 na terenie województwa podlaskiego dofinansował w formie dotacji i pożyczek zadania z zakresu siedmiu dziedzin: ochrony wód i gospodarki wodnej (3 zadania), ochrony przyrody i krajobrazu (5), edukacji ekologicznej (5), ochrony powietrza (1), ochrony powierzchni ziemi (1), monitoringu (1) oraz zapobieganiu klęskom żywiołowym i awariom oraz usuwanie ich

skutków (1). Łącznie *Fundusz* przekazał środki na kwotę 41 974 000 zł na siedemnaście inwestycji, w tym w 07 r. – 13 650 000 zł, a w 2008 r. – 28 324 000 zł. W ogólnej kwocie dofinansowania dotacje stanowiły 23,98% zaś pożyczki 76,02% wszystkich środków. Najwyższą kwotę dofinansowania otrzymały działania z zakresu ochrony wód i gospodarki wodnej (na remont Kanału Augustowskiego i budowę stacji uzdatniania wody w Mieście Augustów) – 16 161 000zł oraz monitoringu (WIOŚ na budowę laboratorium i modernizację obiektu w Białymstoku) – 13 416 000zł. Strukturę dofinansowania wg form oraz dziedzin dofinansowania przedstawia poniższa tabela:

Tabela 9 Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez NFOŚiGW w Białymstoku w latach 2007 – 2008 – wg form i dziedzin dofinansowania.

Lp.	Forma dofinansowania	% udział w ogólnej kwocie dofinansowania w latach 2007 - 2008	Kwota dofinansowania w latach 2007 – 2008 [PLN]
Forma finansowania			
1	Pożyczki	23,98	10 067 000
2	Dotacje	76,02	31 727 000
Dziedzina finansowania			
1	Ochrona wód i gospodarka wodna	38,5	16 161 000
2	Ochrona przyrody i krajobrazu	4,4	1 862 000
3	Edukacja ekologiczna	5,2	2 186 000
4	Ochrona powietrza	11,1	4 649 000
5	Ochrona powierzchni ziemi	7,6	3 200 000
6	Monitoring	32,0	13 416 000
7	Zapobieganie klęskom żywiołowym i awariom oraz usuwanie ich skutków	1,2	500 000

Źródło: opracowano na podstawie danych z NFOŚiGW

Finansowanie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Programu Innowacyjna Gospodarka na lata 2007 – 2013.

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. Komisja Europejska zatwierdziła Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 - 2013. To zwieńczenie wielomiesięcznych prac nad przygotowaniem największego w historii Unii Europejskiej programu. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42 % całości środków polityki spójności w Polsce. Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez

rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi 7 maja 2007 r. przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest również ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE stanowią w ramach programu 66,23% całości wydatków ze środków unijnych. Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wyniesie 37,6 mld euro, z czego wkład unijny wynosić będzie 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro. W ramach programu realizowanych będzie 15 priorytetów związanych ze środowiskiem, transportem, energetyką, kulturą, zdrowiem i szkolnictwem wyższym.

Na terenie województwa podlaskiego dofinansowanie w ramach tego *Programu* dostały 22 projekty (reprezentujące 20 wnioskodawców) należące do trzech priorytetów: I – gospodarka wodno – ściekowa (17 zadań), II – gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi (4) i III – zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (1). Całkowita kwota otrzymanych środków na realizację tych celów to 190,05 mln zł co stanowi 58,4% ich wartości (325,46 mln zł). W ramach I priorytetu województwo podlaskie otrzymało 125,07 mln zł – 65,8% wszystkich środków, II priorytet – 61,92 mln zł – 32,6% i na priorytet III – 3,06 mln zł – 1,6%. Najwyższą kwotę dofinansowania – 50,9 mln zł spośród wszystkich wnioskodawców otrzymały projekty Miasta Białystok związane z realizacją zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, budową Regionalnego Centrum Monitoringu Środowiska na wschodniej granicy Unii Europejskiej na bazie siedziby WIOŚ w Białymstoku oraz budową wodociągu, kanalizacji sanitarnej i deszczowej w mieście; Związek Komunalny Biebrza (26,92 mln zł) na realizację gospodarki wodno – ściekowej na terenie dorzecza Biebrzy oraz Miasto Łomża – 16,51 mln zł na ochronę zlewni rzeki Narew, Biebrza i Bug poprzez poprawę gospodarki wodno – ściekowej na obszarze koordynowanym przez Międzygminny Związek Wodociągów i Kanalizacji w Łomży.

Pozostałe źródła finansowania inwestycji w latach 2007 – 2008.

W analizowanym okresie na terenie województwa podlaskiego trzy projekty finansowane były z innych niż wyżej wymienione środki. W ramach ZPORR

(Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego) zmodernizowano kotłownię i sieć ciepłowniczą w gminie Choroszcz. Inwestycja została zakończona w lipcu 2008 r. Jej całkowita wartość wyniosła 12 952 798 mln zł, 59% funduszy pochodziło ze środków EFRR (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) – 6 402 875,78 mln zł. Dwa projekty realizowane były w ramach Funduszu Spójności dotyczyły poprawy jakości wody w Białymstoku i Suwałkach. Całkowita kwota dofinansowania wyniosła 70 632 283,5 mln zł i stanowiła w przypadku Miasta Białystok 56% oraz Miasta Suwałki - 50%.

5. Stan zrealizowanych na terenie województwa podlaskiego zadań z zakresu infrastruktury ochrony środowiska oraz edukacji ekologicznej w latach 2007 – 2008.

5.1. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska na terenie województwa podlaskiego w latach 2007 – 2008.

Na terenie Województwa Podlaskiego w latach 2007 – 2008 podjęto szereg działań mających na celu rozbudowę istniejącego już systemu infrastruktury ochrony środowiska. Zadania realizowano w zakresie: ochrony wód, powietrza atmosferycznego, powierzchni ziemi, przyrody i jej zasobów, ochrony przed hałasem oraz edukacji ekologicznej.

W ramach *ochrony wód* określono na terenie województwa ilość:

- oczyszczalni ścieków (komunalnych, przemysłowych, przydomowych) oraz ewentualną ich modernizację,
- ujęć wody i stacji uzdatniania wraz z ich ewentualną modernizacją,
- ujęć wody podziemnej (z ilością pozyskiwanych zasobów),
- nowopowstałych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- długość nowopowstałej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- nowopowstałych zbiorników retencyjnych,
- zmodernizowanych i wybudowanych urządzeń melioracyjnych,
- zmodernizowanych komunalnych oczyszczalni ścieków i ujęć wody,

w ramach *ochrony powietrza atmosferycznego* ustalono ilość:

- zmodernizowanych kotłowni oraz ich kierunek ich modernizacji

w ramach *ochrony powierzchni ziemi* ustalono ilość:

- zlikwidowanych nielegalnych eksploatacji kopalni

w ramach *ochrony przyrody i jej zasobów* określono:

- ilość nowopowstałych form ochrony przyrody terenów cennych przyrodniczo,
- powierzchnie nowo zalesione,
- powierzchnię nowopowstałych terenów zieleni i zadrzewień na terenach zurbanizowanych,

w ramach *ochrony przed hałasem* ustalono:

- elementy chroniące przed rozprzestrzenianiem się hałasu i wibracji komunikacyjnych (ekrany dźwiękochłonne, zieleń przydrożna),
- kilometry zmodernizowanych/ wybudowanych dróg,

w ramach *gospodarki ekologicznej* określono:

- ilość nowopowstałych gospodarstw agroturystycznych,
- ilość nowopowstałych przedsiębiorstw ekologicznych,
- ilość zrealizowanych programów rolno- środowiskowych,

w ramach *edukacji ekologicznej* ustalono:

- ilość i charakter działań w zakresie edukacji ekologicznej,
- ilość i rodzaj osób przeszkolonych,
- poniesione koszty na edukację ekologiczną oraz,
- źródła jej finansowania.

Ustalono również, czy gminy i powiaty posiadają programy ochrony środowiska.

Ochrona zasobów wodnych

Na podstawie danych uzyskanych z ankiet wypełnionych przez jednostki samorządu terytorialnego na koniec 2008 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 108 komunalnych i 26 przemysłowych oczyszczalni ścieków. Znajdowało się również 2114 przydomowych oczyszczalni ścieków (najwięcej w powiatach sokólskim, grajewskim i bielskim). Wodę na cele gospodarcze i komunalne pobierano z 258 ujęć wody oraz 352 ujęć wody podziemnej. Łącznie zasoby eksploatacyjne wyniosły 25 095,02 m³/h, a pobór wody 534 301,76 m³/dobę. Niemożliwym było określenie zmiany powyższej infrastruktury w analizowanym okresie ze względu na brak danych w przedłożonych ankietach.

W latach 2007 – 2008 na terenie województwa zmodernizowano pięć stacji uzdatniania w gminach: Augustów (powiat augustowski), Zawady i Wasilków (powiat białostocki) oraz Wąsosz i Szczuczyn (powiat grajewski). Łączne koszty poniesione na ten cel to 3 725 335,6 zł.

W latach 2007 – 2008 wybudowano 181,0264 km sieci kanalizacyjnej i deszczowej (w tym w 2007 r. – 111,563 km, w 2008 r. – 69,701 km) oraz 403,797 km sieci wodociągowej (w tym w 2007 r. – 239,868 km, w 2008 r. – 163,929 km). W analizowanym okresie powstało 774 nowych przydomowych oczyszczalni ścieków (w 2007 r. – 535, 2008 r. - 239) najczęściej w powiecie sejneńskim (147) i zambrowskim (139).

W analizowanym okresie zmodernizowano 2 komunalne oczyszczalnie ścieków: w Gminie Stawiski w powiecie kolneńskim i w Mieście Białystok. W Białymstoku zmodernizowano i rozbudowano ciąg gazowo – osadowy na komunalnej oczyszczalni ścieków przy ulicy Produkcyjnej 102.

Na terenie województwa podlaskiego w latach 2007 – 2008 powstało 58 nowych zbiorników retencyjnych, z tego 26 w 2007 r., a w 2008 r. – 32. Najwięcej tego typu obiektów powstało w powiecie białostockim - 44 zbiorniki (w tym 19 – w 2007r., 25 –w 2008 r.)

Zmodernizowano 17 obiektów i urządzeń melioracji wodnej (7 w 2007 r., 10 w 2008 r.). Przeprowadzone modernizacje miały różny charakter.

W 2007 r. konserwacji i modernizacji podlegały następujące obiekty:

- w gminie Nowinka rowy i urządzenia melioracyjne (powiat augustowski),
- w gminie Płaska śluzy Kudrynki i Kurzyniec w ciągu kanału augustowskiego – roboty prowadzono również w 2008 r. (powiat augustowski),
- przepusty w gminie Suchowola (powiat sokólski),
- 46 ha kanałów melioracyjnych w Starych Skazdubach w Gminie Bakalarzewo (powiat suwalski),
- przepusty w Gminie Knyszyn (powiat moniecki), również w roku 2008 r. ,
- kanały melioracyjne w okolicach Dębniak – Zaboryszek – 43,03 ha w Gminie Szypliszki (powiat suwalski),
- rowy melioracyjne (1605 mb) w mieście Białystok.

Obiekty, które wybudowano lub modernizowano w 2008 roku to:

- zbiornik małej retencji w Gminie Brańsk (powiat bielski),
- melioracja podstawowa we wsi Oleszkowo w Gminie Czarna Białostocka (powiat białostocki),
- melioracje gruntów wsi Trywieża w gminie Hajnówka (powiat hajnowski),
- melioracja szczegółowa rowów melioracyjnych w Gminie Trzcianne (powiat moniecki),
- drenowanie gruntów ornycy – 62,24 ha, drenowanie użytków zielonych – 35,86 ha w Gminie Janów (powiat sokólski),

- przepusty w Gminie Suchowola (powiat sokólski),
- przebudowa urządzeń melioracji wód szczegółowych w Gminie Kobylin Borzomy i Czyżew Osada (powiat wysokomazowiecki),
- rowy melioracyjne (890 mb) w mieście Białystok.

Powietrze atmosferyczne

W latach 2007 – 2008 na terenie województwa zmodernizowano 24 obiekty. W większości przypadków zmiany dotyczyły wymiany zastosowanego paliwa z węgla na olej lub eko-groszek. W pięciu przypadkach zmiany były związane z:

- zwiększeniem mocy kotła (Gmina Filipów),
- wymianą kotła centralnego (Gmina Goniądz),
- wymianą urządzeń grzewczych w kotłowni (Miasto Mońki),
- rozbudową instalacji PEC o blok kogeneracyjny do wykorzystania energii elektrycznej w skojarzeniu z wytworzeniem energii cieplnej (Miasto Suwałki),
- modernizacją kotła w ciepłowni miejskiej oraz instalacji oczyszczania spalin (Miasto Łomża).

W trzech wypadkach kotłownie zmodernizowano w kierunku odnawialnych źródeł energii, węgiel kamienny zastąpiono biomasą (Gmina Suchowola oraz Miasto Białystok).

Powierzchnia ziemi

Na terenie województwa podlaskiego w okresie 2007 – 2008 zanotowano występowanie i wyeliminowano 33 nielegalnie eksploatowane złoża kopalin (w tym w 2007 r. – 10, w 2008 r. - 23). Obiekty takie wystąpiły w siedmiu powiatach: augustowskim (2), białostockim (24), kolneńskim (2), łomżyńskim (2), monieckim (1), suwalskim (2) oraz zambrowskim (2).

Spośród wszystkich jednostek samorządu terytorialnego najwięcej tego typu obiektów usunięto z terenu powiatu białostockiego.

Przyroda i jej zasoby

W latach 2007 – 2008 na terenie województwa powstało 5 nowych obiektów ochrony przyrody. Największym z nich był obszar Natura 2000 powołany w celu ochrony torfowisk wysokich „Bagno Wizna” o powierzchni 14 471 ha w powiecie zambrowskim. Powołano również drugi obszar Natura 2000 dla utrzymania unikatowych ptaków w Dolinie Górnego Nurca o powierzchni 1679,1 ha obejmującej teren gminy Kleszczele (27.10.2008r.).

Powołano jeden rezerwat przyrody „Ruda” położony w obrębie Kotowina o powierzchni 3,3841 ha – Gmina Bakalarzewo. Utworzono dwa użytki ekologiczne:

- o powierzchni 10,78 (Uchwała Rady Gminy XIV/72/08) w gminie Miastkowo
- „Purwin” o powierzchni 1,52 ha w celu ochrony torfowisk przejściowych i niskich położonych w obrębie Kleszczele w Gminie Wizna (rozporządzenie Wojewody Podlaskiego Nr 11/08 z dnia 30.09.2008 r.)

W 2008 roku sporządzono również projekt rozszerzenia obszaru Natura 2000 Ostoi Jeleniewo w gminie Szypliszki.

Lesistość województwa zwiększyła się w analizowanym okresie o ok. 1 840,0 ha (w tym w znacznym większym stopniu w 2007 r. – 1 481 ha). Do powiatów, na obszarze których lesistość zwiększyła się znacząco w porównaniu do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego zaliczamy powiat: hajnowski, łomżyński, sejneński, moniecki, wysokomazowiecki, sokólski. W pozostałych powiatach wzrost lesistości był mniejszy niż 100 ha. Na terenie powiatu siemiatyckiego w okresie 2007 – 2008 nie zalesiono nowych obszarów (na podstawie informacji uzyskanych z ankiet)

W latach 2007 – 2008 na terenach zabudowanych utworzono 9 obiektów zieleni i zadrzewień o łącznej powierzchni ok. 5 ha. Koszty poniesione na ten cel wyniosły ok. 5 mln zł w całości pokryte zostały przez budżety jednostek samorządów terytorialnych. Miasta: Białystok, Suwałki i Grajewo utworzyły po dwa nowe obszary zieleni, zaś w mieście Bielsk Podlaskim oraz w gminach Jaświły i Szypliszki utworzono po jednym takim obiekcie.

Ochrona przed hałasem

Na terenie województwa w latach 2008 – 2007 podjęto 8 inwestycji (w 5 powiatach) chroniących przed rozprzestrzenianiem się hałasu i wibracjami pochodzenia komunikacyjnego. Działania te polegały na nasadzeniu drzew i krzewów wzdłuż ciągów komunikacyjnych (łącznie nasadzono ponad 21 tys. sztuk drzew i krzewów), a w dwóch przypadkach na budowie ekranów akustycznych. Ekrany dźwiękoszczelne wybudowano m.in. w gminie Czeremcha wzdłuż drogi krajowej Nr 66 (250 m²) oraz w powiecie kolneńskim.

W ramach redukcji hałasu pochodzenia komunikacyjnego zmodernizowano i wybudowano na terenie województwo ok. 678 km dróg (z czego 315 km w 2007 r. i 363 km w 2008 r.). Najwięcej tego typu inwestycji przeprowadzono na obszarach gmin należących do powiatów: monieckiego (ok. 77 km), suwalskiego (ok. 74 km), wysokomazowieckiego (ok. 70 km), białostockiego (ok. 68 km), sokólskiego (ok. 64 km) oraz sejneńskiego (ok. 58 km).

Zadania w zakresie gospodarki ekologicznej

Na terenie województwa podlaskiego w latach 2007 – 2008 nie powstało ani jedno przedsiębiorstwo ekologiczne (na podstawie danych uzyskanych z ankiet).

Dość pręźnie rozwijają się za to gospodarstwa agroturystyczne proponujące oprócz tradycyjnego podziwiania krajobrazów również tradycyjne jedzenie charakterystyczne dla regionu podlaskiego. Promują również wśród turystów zachowania ekologiczne. W analizowanym okresie w województwie powstało 185 nowych gospodarstw agroturystycznych (w 2007 r. – 98, 2008 r. - 87).

Na terenie województwa zrealizowano 867 programów rolno- środowiskowych. Z czego w roku 2007 r. – 399, a w 2008 r. – 468. Programy te mają na celu między innymi kontrolę wprowadzanych do ziemi nawozów mineralnych i organicznych, utrzymywanie łąk w dobrej kondycji, czyli przeciwdziałanie procesowi sukcesji. Dzięki koszeniu i usuwaniu części biomasy, czy prowadzeniu wypasu powstrzymuje się rozwój drzew i krzewów utrzymując w ten sposób różnorodność biologiczną. Trzy powiaty na tle całego województwa wyróżniają się szczególnie pod względem liczby zrealizowanych działań:

- bielski - 240 (o takim wyniku zadecydowała realizacja programów tylko w jednej Gminie Bielsk Podlaski),
- hajnowski – 207 (na taki wynik miał wpływ realizacja programów rolno środowiskowych w trzech gminach: Czyże - 60, Narew - 77 i Kleszczele - 70),
- sokólski 132 (na wynik wpłynęła realizacja programów w dwóch gminach: Kuźnica - 52 i Suchowola - 75)

Gminy należące do trzech powiatów (grajewskiego, kolneńskiego, siemiatyckiego) nie wykazały wdrożenia w latach 2007 – 2008 żadnego Programu.

Gminne / powiatowe programy ochrony środowiska

Spośród 118 gmin na terenie województwa gminnego programu ochrony środowiska nie posiadają dwie jednostki samorządu terytorialnego: Gmina Perlejewo i Drohiczyn obie położone w powiecie siemiatyckim (dane z ankiet).

Na 17 powiatów ziemskich i grodzkich program ochrony środowiska ma 14 jednostek samorządu terytorialnego (dane pochodzą z ankiety; nie wszystkie powiaty przesłały ankietę).

Edukacja ekologiczna w latach 2007 – 2008

W latach 2007 – 2008 w jednostkach samorządów terytorialnych przeprowadzono szereg działań o charakterze edukacyjnym i szkoleniowym w zakresie ochrony środowiska.

Działania te miały charakter:

- spotkań edukacyjnych z lokalną społecznością,
- szkoleń dla pracowników samorządowych, podmiotów gospodarczych,
- informacji w lokalnych mediach,
- działań edukacyjnych wobec dzieci i młodzieży w szkole,
- inne (teatrzyki o treści ekologicznej itp.)

i dotyczyły między innymi tematów z zakresu:

- ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
- ochrony wód,
- ochrony powietrza,
- ochrony przyrody,
- systemu zarządzania środowiskiem.

Łącznie zrealizowano 700 projektów związanych z ochroną środowiska (w gminach 624, w powiatach 76). Projekty były skierowane do trzech grup docelowych. Najliczniejszą z nich tworzyły dzieci i młodzież w wieku szkolnym, w okresie 2007/2008 przeszkolono ich 97 681 (w tym Urząd Marszałkowski 3 932). Drugą co do wielkości grupę stanowili rolnicy – 24 557, ostatnią zaś przedsiębiorcy - 257. Ogólna liczba przeszkolonych osób w analizowanym okresie wyniosła 122 495. Koszty poniesione na ten cel wyniosły ok. 573 726,72 zł (w tym Urząd Marszałkowski 31 670 zł). W dużej mierze środki na działania o charakterze edukacyjno – szkoleniowym pochodziły z gminnych, bądź powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, rzadziej ze środków prywatnych. Samorządy realizując zadania w dziedzinie edukacji ekologicznej współpracowały zarówno z jednostkami państwowymi: innymi samorządami terytorialnymi na różnym szczeblu, nadleśnictwami, jednostkami oświatowymi, jak i podmiotami prywatnymi.

W tabelach poniżej przedstawiono szczegółowy wykaz danych dotyczący poszczególnych działań z zakresu edukacji i szkoleń oraz poniesionych kosztów.

Tabela 10 Działania o charakterze edukacyjnym i szkoleniowym związane z ochroną środowiska w gminach i powiatach w województwie podlaskim.

Wyszczególnienie	Gminy		Powiaty	
	2007	2008	2007	2008
ulotki, foldery, publikacje, opracowania, tablice informacyjne	51	56	5	3
spotkania edukacyjne z lokalną społecznością	27	30	3	2
szkolenia dla pracowników samorządowych, podmiotów gosp.	42	39	3	1
informacje w lokalnych mediach	19	20	4	3
działalność edukacyjna wobec dzieci i młodzieży w szkole	63	67	9	7
inne (jakie?)	1	3	3	4
ogólnie ochrona środowiska i zrównoważony rozwój	37	36	5	5
ochrona wód	18	19	1	1
ochrona powietrza	16	17	3	3
ochrona przyrody	21	24	4	3
system zarządzania środowiskiem	6	6	0	0
inne (jakie?)	3	3	2	2
Suma	304	320	41	33
Suma dla jst	624		74	
Łącznie wszystkie działania podjęte przez jednostki samorządu terytorialnego w latach 2007 – 2008.	698			

Źródło: na podstawie danych zawartych w ankietach

Tabela 11 Koszty poniesione na działania o charakterze edukacyjno – szkoleniowym w zakresie ochrony środowiska w latach 2007 – 2008 r. (PLN).

Wyszczególnienie	Gminy		Powiaty	
	2007	2008	2007	2008
Suma poniesionych kosztów	194 451,35	112 732,16	107 299,39	127 573,35
Suma dla jst	307 183,51		234 872,74	
Łącznie wszystkie poniesione koszty na realizację programów w latach 2007 – 2008.	542 056,25			

Źródło: na podstawie danych zawartych w ankietach

6. Wnioski z wykonania *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010.*

Opierając się na treści raportu w latach 2007 – 2008 i zawartych w nim informacjach oraz doświadczeniach zebranych w czasie jego przygotowywania, w szczególności po analizie zgromadzonych danych można wyciągnąć następujące wnioski:

- 1) *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010* był realizowany w różnym stopniu zaawansowania wyznaczonych dla realizacji założonych celów.
- 2) Zadania koordynowane wynikające z harmonogramu realizacji *Programu* najlepiej wykonały samorzady powiatowe, ogólny procent realizacji wyniósł 54,60%. Taki stan można uznać za zadowalający. W przypadku gmin ogólny procent wyniósł 34,27% co jest niewystarczające, gdyż spodziewano się uzyskać 90 – 100%. Przyczyną tego był m.in. brak danych z 26 samorządów, które nie przekazały swoich ankiet, pomimo licznych upomnień. Ogólny procent realizacji zadań koordynowanych dla całego województwa w latach 2007 – 2008 wyniósł 44,44%. Wszystkie wyznaczone *Programem* ogólne cele były w mniejszym, czy większym stopniu realizowane przez samorzady. Najwyższy procent realizacji uzyskano dla zapewnienia mieszkańcom wody do picia odpowiedniej jakości – 92,21%, co związane jest ze znaczną rozbudową sieci wodociągowej na terenie województwa – ok. 404 km w analizowanym okresie.
- 3) W przypadku zadań własnych w okresie 2007 – 2008 zakończono realizację 69 inwestycji w 39 gminach (należących do 13 powiatów). Jedynie gminy w powiecie zambrowskim (Rutki, Kołaki Kościelne) nie podjęły realizacji zgłoszonych wcześniej zadań. Najwyższy procent wykonania projektów uzyskano w gminach powiatu sokólskiego (Korycin, Szudziałowo, Kuźnica, Nowy Dwór, Sidra, Sokółka) – 81%.

W przeciągu tego okresu zakończono realizację 55 inwestycji w 6 powiatowych jednostkach samorządowych. Spośród wszystkich powiatów (ośmiu), które zgłosiły realizację inwestycji, dwa z nich augustowski oraz bielski nie podjęły ich realizacji. Najwyższy procent wykonania zadań osiągnęły cztery powiaty: hajnowski – 70,6%; grodzki Miasta Łomża – 67,71%; grodzki Miasta Białystok – 64,86%; grodzki Miasta Suwałki – 60,50%. Łącznie na inwestycje z zakresu ochrony środowiska samorzady gminne i powiatowe wydały ok. 56 mln. zł.

- 4) Na podstawie analizy założonych w *Programie* wskaźników monitorowania stopnia realizacji przyjętych zadań i osiągniętych efektów w środowisku w latach 2007 – 2008 należy uznać za zadowalający. W ciągu dwóch lat na terenie województwa podlaskiego powstało ponad 774 przydomowych oczyszczalni ścieków, zwłaszcza na terenach, gdzie podłączanie do sieci kanalizacyjnej jest nieopłacalne lub stopień skanalizowania gminy jest niewielki. Zastąpiły one dotychczasowe systemy gromadzenia nieczystości (szamba). O około 1 800 ha zwiększyła się powierzchnia terenów chronionych i o 1 300 ha terenów leśnych. Jest to spowodowane chęcią ochrony unikatowych siedlisk przyrodniczych w

skali nie tylko regionu, ale i całego kraju, jak również, w przypadku zalesień, ochroną gleb o słabej przydatności rolniczej. Zrealizowano blisko 867 programów rolno – środowiskowych. Wymiernym skutkiem tych działań jest powstanie 185 nowych gospodarstw ekologicznych. Jednakże na terenie województwa w tym samym czasie nie powstało ani jedno przedsiębiorstwo wykorzystujące ekologiczną technologię. Utworzono także 58 nowych zbiorników retencyjnych, które w przyszłości mają zwiększyć zasoby wody na terenie województwa. W przeciągu dwóch lat zmodernizowano 24 kotłownie, z czego tylko 3 w kierunku wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (biomasa). W większości przypadków modernizacja miała charakter wymiany paliwa z węgla kamiennego na olej opałowy. Uzyskano też 50 % wzrost świadomości ekologicznej wśród dzieci i młodzieży, natomiast wzrost edukacji osób dorosłych nie przekroczyła 3%. W okresie 2007 – 2008 zmodernizowano jedną oczyszczalnię ścieków. Pod uwagę należy jednak wziąć fakt, iż obiekty były modernizowane w latach wcześniejszych lub ich modernizacje przewidziano w latach kolejnych. Zlikwidowano 10 „dzikich” wysypisk, większość gmin nie wykazała jednak występowania takich obiektów na swoim terenie. Nie znaczy to, iż problem ten nie dotyczy województwa podlaskiego. Należy przeprowadzić inwentaryzację takich obiektów na terenach poszczególnych gmin (część gmin jest już w trakcie realizacji tego zadania) i podjąć stosowne kroki w celu ich eliminacji.

- 5) Na terenie województwa podlaskiego w latach 2007 - 2008 podjęto realizację 352 projektów mających na celu poprawę infrastruktury ochrony środowiska. Głównie zadania dotyczyły ochrony wód oraz gospodarki wodnej (m.in. budowy wodociągów, kanalizacji), jak również ochrony powietrza (modernizacja kotłowni, termomodernizacja budynków). Łącznie wydano na ten cel 260 682 283,49 zł. W 63,6% środki na ich realizację pochodziły z funduszy europejskich (165 699 311,97 zł), 32,7% stanowiły fundusze z WFOŚiGW i NFOŚiGW (85 237 828,52 zł), zaś wkład własny (9 745 143 zł)- 3,7%. Środki unijne zostały przekazane dzięki m.in. zatwierdzeniu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013 (22 projekty), pochodziły także z Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (27 073 440 zł).
- 6) W ramach rozwoju infrastruktury ochrony środowiska na terenie województwa podlaskiego w latach 2007 – 2008 wybudowano 181,264 km sieci kanalizacyjnej i deszczowej oraz 403,797 km sieci wodociągowej. Powstało w tym czasie blisko 774 przydomowych oczyszczalni ścieków, szczególnie w miejscach, gdzie podłączenie do kanalizacji było nieopłacalne, najwięcej w powiecie sejneńskim i zambrowskim.

Zrealizowano 17 inwestycji mających na celu poprawę stanu technicznego. W ramach ochrony atmosfery zmodernizowano 24 kotłownie, większość miała charakter wymiany paliwa z węgla na olej opałowy lub eko-groszek, w trzech wypadkach zastąpiono go biomasą (gmina Suchowola, Miasto Białystok). Zlikwidowano w tym czasie 33 nielegalne eksploatacje kopalni (najwięcej w powiecie białostockim). W ramach ochrony przyrody powołano pięć obiektów, z czego dwa w ramach sieci Natura 2000 „Bagno Wizna” i „Dolina Górnego Nurca”. W latach 2007 – 2008 zalesiono 1 840 ha nowych terenów. Do powiatów, na obszarze których lesistość zwiększyła się znacząco (na tle całego województwa) zaliczamy powiaty: hajnowski, łomżyński, sejneński, moniecki, wysokomazowiecki i sokólski. W ramach ograniczania hałasu i wibracji podjęto osiem inwestycji chroniących przed rozprzestrzenianiem się tego zjawiska. Działania te polegały w dużej mierze na nasadzeniu wzdłuż ciągów komunikacyjnych drzew i krzewów (łącznie ponad 21 tys. szt.) oraz budowie ekranów dźwiękoszczelnych (gmina Czeremcha, powiat kolneński). Na terenie województwa powstało 185 nowych gospodarstw agroturystycznych, które promują wśród mieszkańców, jak i turystów zachowania przyjazne środowisku, przy okazji promując również region. W ramach ochrony gleby, ale i nadania tradycyjnemu rolnictwu charakteru ekologicznego, na terenie Województwa zrealizowano blisko 867 programów rolno – środowiskowych. Najwięcej w gminie Bielsk Podlaski, Suchowola i Narew. Spośród 135 jednostek samorządu terytorialnego na terenie województwa dwie gminy wykazały brak posiadania programu ochrony środowiska (Perlejewo, Drohiczyn). W latach 2007 – 2008 w jednostkach samorządów terytorialnych przeprowadzono szereg działań o charakterze edukacyjnym i szkoleniowym w zakresie ochrony środowiska. Łącznie zrealizowano 700 projektów. Projekty były skierowane do trzech grup docelowych. Najliczniejszą z nich tworzyły dzieci i młodzież w wieku szkolnym, przeszkolono ich 97 681. Drugą co do wielkości grupę stanowili rolnicy – 24 557, ostatnią zaś przedsiębiorcy - 257. Ogólna liczba przeszkolonych osób w analizowanym okresie wyniosła 122 495. Koszty poniesione na ten cel wyniosły ok. 573 726,72 zł.

- 7) Ze względu na brak podstaw prawnych istnieje dowolność odnośnie formy i zakresu raportu z realizacji wojewódzkich programów ochrony środowiska. Ustawodawca nakłada ten obowiązek na samorząd województwa, nie zobowiązując jednocześnie innych podmiotów do przekazywania niezbędnych danych. Powoduje to w efekcie, iż proces pozyskiwania danych oparty jest na dobrowolności, co wpływa na obniżenie jakości danych (dwadzieścia sześć jednostek samorządowych nie przekazało ankiety).

- 8) Samorząd województwa nie posiada również prawa do ingerowania w działania samorządów powiatowych i gminnych, i wyegzekwowania od nich podjęcia konkretnych działań niezbędnych do realizacji założonych w *Programie celów*.

8 Załączniki

Załącznik 1

Wzór ankiety rozsyłanej gminom w celu sporządzenia raportu z *Programu* w latach 2007 - 2008

Ankieta
dotycząca Raportu z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa
Podlaskiego na lata 2007-2010”
za okres 2007-2008

Wypełnioną ankietę prosimy przesyłać do dnia **24.04.2009 r.** na adres:

Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o.
ul. Św. Rocha 5 lok. 202
15-879 Białystok

1. Powiat:
2. Pełna nazwa gminy/miasta:
.....
3. Osoba do kontaktu w sprawie niniejszej ankiety (imię i nazwisko, stanowisko, tel./fax, e-mail)
.....
.....
4. Proszę podać następujące informacje (*stan na 31.12.2008 r.*):
 - ✓ liczba mieszkańców:
 - ✓ liczba mieszkańców korzystająca z kanalizacji:
 - ✓ liczba mieszkańców korzystająca z wodociągu:
 - ✓ długość sieci kanalizacyjnej (sanitarnej i deszczowej) w km:
 - ✓ liczba przyłączy kanalizacyjnych:
 - ✓ długość sieci wodociągowej w km:
 - ✓ liczba przyłączy wodociągowych:
 - ✓ km utwardzonych dróg:
 - ✓ km dróg wymagających modernizacji:
5. Czy na terenie Gminy w latach 2007-2008 powołano nowe formy ochrony przyrody? Jeśli tak, proszę podać jakie, lokalizację, powierzchnię bądź liczbę, datę i cel powołania:
 - ✓ w 2007 r.:
 - ✓ w 2008 r.:
6. Czy na terenie Gminy występują poniższe obiekty? **TAK/NIE**
Jeśli TAK, proszę podać ile i przybliżoną lokalizację (stan na dzień 31.12.2008 r.):
 - ✓ komunalne oczyszczalnia ścieków:.....
 - ✓ przemysłowe oczyszczalnie ścieków:
 - ✓ przydomowe oczyszczalnie ścieków:

✓ ujęcia wody, w tym stacje uzdatniania wody:

7. Wykaz ujęć wód podziemnych i wielkości zasobów.

Proszę uzupełnić poniższą tabelę (stan na dzień 31.12.2008 r.):

Rodzaje ujęć	Liczba [szt.]	Zasoby eksploatacyjne [m ³ /godz.]	Pobór wody [m ³ /dobę]

8. Czy w latach 2007-2008, na terenie Gminy powstały nowe przydomowe oczyszczalnie ścieków?

TAK/NIE

Jeśli TAK, proszę podać ile:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

9. Czy w latach 2007-2008, na terenie Gminy, modernizowano komunalne oczyszczalnie ścieków?

TAK/NIE Jeśli TAK, proszę podać ile obiektów zmodernizowano:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

10. Ile km dróg zmodernizowano/wybudowano na terenie Gminy w latach 2007-2008?

✓ w 2007 r.: km

✓ w 2008 r.: km

11. Czy na terenie Gminy powstały w latach 2007-2008 elementy chroniące przed rozprzestrzenianiem się hałasu i wibracji pochodzenia komunikacyjnego, np. ekrany dźwiękochłonne, zielen przydrożna? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać rodzaj zabezpieczeń, przybliżoną lokalizację oraz określić wielkość (powierzchnię, sztuki, itp.):

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

12. Ile kotłowni zmodernizowano na terenie Gminy w latach 2007-2008? W jakim kierunku?

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

13. Czy na terenie Gminy modernizowane były kotłownie w kierunku odnawialnych źródeł energii?

TAK/NIE

Jeśli TAK, proszę podać ile i rodzaj:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

14. Ile km sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej wybudowano na terenie Gminy w roku 2007 i 2008?

✓ w 2007 r.: km

✓ w 2008 r.: km

15. Ile km sieci wodociągowej wybudowano na terenie Gminy w roku 2007 i 2008?

✓ w 2007 r.: km

✓ w 2008 r.: km

16. Czy na terenie Gminy, w latach 2007-2008, modernizowane były budowle i urządzenia melioracji wodnych? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać jakie:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

17. Czy na terenie Gminy, w latach 2007-2008, modernizowane powstały nowe zbiorniki retencyjne? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać ile:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

18. Czy na terenie Gminy, w latach 2007 i 2008, zwiększono powierzchnię terenów leśnych? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać powierzchnię w ha oraz procent zwiększenia lesistości:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

19. Czy na terenie Gminy, w roku 2007 i 2008, zanotowano i wyeliminowano nielegalną eksploatację złóż kopaliny?

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

20. Czy w 2007-2008 r. budowano lub modernizowano ujęcia wody?

Jeśli TAK, proszę uzupełnić poniższą tabelę, z podziałem na lata 2007 i 2008:

Lokalizacja obiektu	Data rozpoczęcia inwestycji	data zakończenia inwestycji	Zastosowana technologia uzdatniania	Wydajność obiektu	Koszty		Źródła finansowania wraz z % ich udziałem
					poniesione	pozostałe do zakończenia	

21. Czy na terenie Gminy, w latach 2007-2008, powstały nowe gospodarstwa ekologiczne? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać ile:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

22. Czy na terenie Gminy, w latach 2007-2008, powstały nowe przedsiębiorstwa ekologiczne? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać ile:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

23. Czy na terenie Gminy, w latach 2007-2008, wdrażano programy rolno-środowiskowe? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać ile:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

24. Czy na terenie Gminy realizowane były działania o charakterze edukacyjnym i szkoleniowym związane z ochroną środowiska?

Wyszczególnienie	2007		2008	
	tak	nie	tak	nie
ulotki, foldery, publikacje, opracowania, tablice informacyjne				
spotkania edukacyjne z lokalną społecznością				
szkolenia dla pracowników samorządowych, podmiotów gosp.				
informacje w lokalnych mediach				
działalność edukacyjna wobec dzieci i młodzieży w szkole				
inne (jakie?)				
ogólnie ochrona środowiska i zrównoważony rozwój				
ochrona wód				
ochrona powietrza				
ochrona przyrody				
system zarządzania środowiskiem				
inne (jakie?)				
Grupa docelowa wraz z liczbą przeszkolonych	2007		2008	
	ilość		ilość	
dzieci i młodzieży				
przedsiębiorcy				
rolnicy				
poniesione koszty w zł				
źródła finansowania	2007		2008	
	źródło	% udziału	źródło	% udziału

25. Proszę podać instytucje i organizacje współpracujące z gminą w działaniach edukacyjnych latach 2007 i 2008:

26. Czy na terenie Gminy utworzono obszary zieleni i zadrzewień na terenach zabudowanych?
TAK/NIE

Jeśli TAK, proszę podać:

- ✓ rok utworzenia:
- ✓ sumaryczną powierzchnię obszarów:
- ✓ nakłady poniesione na utworzenie:
- ✓ źródła finansowania wraz z ich procentowym udziałem:

27. Czy na terenie Gminy został opracowany i przyjęty gminny program ochrony środowiska?
TAK/NIE

Jeśli TAK, proszę podać:

- ✓ termin przyjęcia w formie uchwały gminnego programu ochrony środowiska:
- ✓ koszt:

28. Proszę przedstawić finansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (z podziałem na dziedziny, formy finansowania oraz beneficjentów)

Rodzaj beneficjenta	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Ochrona powietrza i klimatu	Gospodarka odpadami	Pozostałe dziedziny	Razem
	kwota (w złotych) z zaznaczeniem formy finansowania (D – dotacja, P – pożyczka, U - umorzenie)				
ROK 2007	Jednostki samorządu terytorialnego				
	Jednostki nie należące do sektora finan. publ				
	Inne jednostki sektora finansów publicznych				
	RAZEM 2007				
ROK 2008	Jednostki samorządu terytorialnego				
	Jednostki nie należące do sektora finan. publ				
	Inne jednostki sektora finansów publicznych				
	RAZEM 2008				

29. Stan realizacji zadań w latach 2007-2008 wynikających z Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010

Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – stopień zaawansowania w %
1	2	3	4
Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna, WIOŚ	
Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości	Zadanie ciągle	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna	
Zwiększenie retencyjności zlewni oraz	Zadanie	Wojewoda, samorzady terytorialne – i	

Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – stopień zaawansowania w %
1	2	3	4
poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego	ciągłe	podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze	
Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią oraz suszą hydrologiczną	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze	
Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	
Ograniczenie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń	2007 – 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ograniczenie emisji niskiej	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze	
Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i elektrociepłowni	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze	
Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	
Kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	
Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	
Rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki,	
Zapobieganie rozpowszechnianiu GMO	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki,	
Zapewnienie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z bieżącymi zagrożeniami	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	
Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii i ograniczanie skutków	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty	

Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – stopień zaawansowania w %
1	2	3	4
w przypadku jej wystąpienia		gospodarcze, WIOŚ	
Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	Do 2010	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Edukacja ekologiczna	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	
Realizacja programu, w tym współpraca z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, administracją rządową i samorządową	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	
Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń - powietrze, odpady, ścieki, hałas i in.	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	
Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania i informacji o środowisku	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	

Załącznik 2

Wzór ankiety rozsyłanej do powiatów w celu pozyskania niezbędnych informacji do sporządzenia raportu z *Programu* za lata 2007 – 2008

Ankieta dotycząca Raportu z wykonania „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010” za okres 2007-2008

Wypełnioną ankietę prosimy przesyłać do dnia **24.04.2009 r.** na adres:

Instytut Zrównoważonego Rozwoju Sp. z o.o.
ul. Św. Rocha 5 lok. 202
15-879 Białystok

30. Powiat:

31. Osoba do kontaktu w sprawie niniejszej ankiety (imię i nazwisko, stanowisko, tel./fax, e-mail)

.....
.....

32. Proszę podać następujące informacje (*stan na 31.12.2008 r.*):

- ✓ liczba mieszkańców:
- ✓ liczba mieszkańców korzystająca z kanalizacji:
- ✓ liczba mieszkańców korzystająca z wodociągu:
- ✓ długość sieci kanalizacyjnej (sanitarnej i deszczowej) w km:
- ✓ liczba przyłączy kanalizacyjnych:
- ✓ długość sieci wodociągowej w km:
- ✓ liczba przyłączy wodociągowych:
- ✓ km utwardzonych dróg:
- ✓ km dróg wymagających modernizacji:

33. Czy na terenie Powiatu w latach 2007-2008 powołano nowe formy ochrony przyrody? Jeśli tak, proszę podać jakie, lokalizację, powierzchnię bądź liczbę, datę i cel powołania:
- ✓ w 2007 r.:
 - ✓ w 2008 r.:
34. Czy na terenie Powiatu występują poniższe obiekty? **TAK/NIE**
Jeśli TAK, proszę podać ile (stan na dzień 31.12.2008 r.):
- ✓ komunalne oczyszczalnia ścieków:.....
 - ✓ przemysłowe oczyszczalnie ścieków:
35. Ile km dróg zmodernizowano/wybudowano na terenie Powiatu w latach 2007-2008?
- ✓ w 2007 r.: km
 - ✓ w 2008 r.: km
36. Czy na terenie Powiatu powstały w latach 2007-2008 elementy chroniące przed rozprzestrzenianiem się hałasu i wibracji pochodzenia komunikacyjnego, np. ekrany dźwiękochłonne, zieleń przydrożna? **TAK/NIE**
Jeśli TAK, proszę podać rodzaj zabezpieczeń, przybliżoną lokalizację oraz określić wielkość (powierzchnię, sztuki, itp.):
- ✓ w 2007 r.:
 - ✓ w 2008 r.:
37. Ile kotłowni zmodernizowano na terenie Powiatu w latach 2007-2008? W jakim kierunku?
- ✓ w 2007 r.:
 - ✓ w 2008 r.:
38. Czy na terenie Powiatu modernizowane były kotłownie w kierunku odnawialnych źródeł energii?
TAK/NIE
Jeśli TAK, proszę podać ile i rodzaj:
- ✓ w 2007 r.:
 - ✓ w 2008 r.:
39. Ile km sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej wybudowano na terenie Powiatu w roku 2007 i 2008?
- ✓ w 2007 r.: km
 - ✓ w 2008 r.: km
40. Ile km sieci wodociągowej wybudowano na terenie Powiatu w roku 2007 i 2008?
- ✓ w 2007 r.: km
 - ✓ w 2008 r.: km
41. Czy na terenie Powiatu, w latach 2007-2008, modernizowane były budowle i urządzenia melioracji wodnych? **TAK/NIE**
Jeśli TAK, proszę podać jakie:
- ✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

42. Czy na terenie Powiatu, w latach 2007-2008, modernizowane powstały nowe zbiorniki retencyjne? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać ile:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

43. Czy na terenie Powiatu, w latach 2007 i 2008, zwiększono powierzchnię terenów leśnych? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać powierzchnię w ha oraz procent zwiększenia lesistości:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

44. Czy na terenie Powiatu, w roku 2007 i 2008, zanotowano i wyeliminowano nielegalną eksploatację złóż kopalin?

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

45. Czy na terenie Powiatu, w latach 2007-2008, wdrażano programy rolno-środowiskowe? **TAK/NIE**

Jeśli TAK, proszę podać ile:

✓ w 2007 r.:

✓ w 2008 r.:

46. Czy na terenie Powiatu realizowane były działania o charakterze edukacyjnym i szkoleniowym związane z ochroną środowiska?

Wyszczególnienie	2007		2008	
	tak	nie	tak	nie
ulotki, foldery, publikacje, opracowania, tablice informacyjne				
spotkania edukacyjne z lokalną społecznością				
szkolenia dla pracowników samorządowych, podmiotów gosp.				
informacje w lokalnych mediach				
działalność edukacyjna wobec dzieci i młodzieży w szkole				
inne (jakie?)				
ogólnie ochrona środowiska i zrównoważony rozwój				
ochrona wód				
ochrona powietrza				
ochrona przyrody				
system zarządzania środowiskiem				
inne (jakie?)				

Wyszczególnienie	2007		2008	
	tak	nie	tak	nie
Grupa docelowa wraz z liczbą przeszkolonych	2007		2008	
	ilość		ilość	
dzieci i młodzieży				
przedsiębiorcy				
rolnicy				
poniesione koszty w zł				
źródła finansowania	2007		2008	
	źródło	% udziału	źródło	% udziału

47. Proszę podać instytucje i organizacje współpracujące z Powiatem w działaniach edukacyjnych latach 2007 i 2008:

48. Czy na terenie Powiatu został opracowany i przyjęty powiatowy program ochrony środowiska?
TAK/NIE

Jeśli TAK, proszę podać:

- ✓ termin przyjęcia w formie uchwały gminnego programu ochrony środowiska:
- ✓ koszt:

49. Proszę przedstawić finansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (z podziałem na dziedziny, formy finansowania oraz beneficjentów)

Rodzaj beneficjenta	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Ochrona powietrza i klimatu	Gospodarka odpadami	Pozostałe dziedziny	Razem
	<i>kwota (w złotych)</i> <i>z zaznaczeniem formy finansowania (D – dotacja, P – pożyczka, U - umorzenie)</i>				
ROK 2007	Jednostki samorządu terytorialnego				
	Jednostki nie należące do sektora finan. publ				
	Inne jednostki sektora finansów publicznych				
	RAZEM 2007				
ROK 2008	Jednostki samorządu terytorialnego				
	Jednostki nie należące do sektora finan. publ				
	Inne jednostki sektora finansów publicznych				
	RAZEM 2008				

50. Stan realizacji zadań w latach 2007-2008 wynikających z Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010

Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – stopień zaawansowania w %
1	2	3	4
Efektywne zarządzanie zasobami	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i	

Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – stopień zaawansowania w %
1	2	3	4
wodnymi		podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna, WIOŚ	
Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna	
Zwiększenie retencyjności zlewni oraz poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze	
Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią oraz suszą hydrologiczną	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze	
Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	
Ograniczenie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń	2007 – 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ograniczenie emisji niskiej	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze	
Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i elektrociepłowni	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze	
Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	
Kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	
Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i	Do 2010	Wojewoda, samorzady terytorialne – i	

Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Stan realizacji – stopień zaawansowania w %
1	2	3	4
grzybów		podległe im jednostki, Parki Narodowe	
Rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki,	
Zapobieganie rozpowszechnianiu GMO	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki,	
Zapewnienie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z bieżącymi zagrożeniami	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, Parki Narodowe	
Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii i ograniczanie skutków w przypadku jej wystąpienia	Do 2010	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	Do 2010	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	
Edukacja ekologiczna	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	
Realizacja programu, w tym współpraca z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, administracją rządową i samorządową	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	
Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń - powietrze, odpady, ścieki, hałas i in.	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	
Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania i informacji o środowisku	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne – i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	

Załącznik 3

Powstała sieć kanalizacyjna i wodociągowa na terenie województwa podlaskiego w latach 2007 – 2008.

Nazwa gminy / powiatu	Sieć kanalizacyjna i deszczowa [km]		Sieć wodociągowa [km]	
	2007	2008	2007	2008
1	2	3	4	5
augustowski				
Augustów (gmina)	-	-	2,0	-
Augustów (miasto)	1,53	3,41	0,43	-
Bargłów Kościelny	-	0,1	0,9	2,7
Plaska	-	-	-	0,7
białostocki				
Dobrzyniewo Duże	0,2	0,1	0,4	0,7
Juchnowiec Kościelny	14,38	5,85	3,11	3,03
Turośń Kościelna	-	6,665	1,1	0,79
Zawady	-	-	8,0	5,8
Czarna białostocka	1,06	0,83	-	-
Zabłudów	-	-	18,5	0,4
Michałow	-	-	1,73	6,97
Wasilków	-	0,5	-	1,3
bielski				
Bielsk Podlaski (miasto)	18,6	7,5	3,3	1,9
Orla	-	1,7	-	2,2
Wyszki	-	-	-	1,605
grajewski				
Grajewo (gmina)	-	-	-	4,97
Grajewo (miasto)	1,1	0,5	0,4	3,2
Radziłów	-	-	-	7,122
Szczuczyn	0,4	-	7,0	19,0
hajnowski	4,0	-	9,6	-
Dubicze Cerkiewne	-	0,15	0,2	0,2
Hajnówka (gmina)	-	0,55	-	0,55
Narew	-	-	2,3	-
Kleszczele	-	-	0,8	-
kolneński	-	-	-	-
Kolno (gmina)	-	-	-	9,01
łomżyński				
Łomża (gmina)	5	-	1,9	0,8
Wizna	4,89	-	-	-
Jedwabne	-	-	0,5	-
Nowogród	0,04	0,17	12,93	0,21
moniecki				
Jasionówka	-	0,13	13,70	2,87
sejneński				
Puńsk	-	0,3	-	0,12
siemiatycki				
Drohiczyn	-	1,1	-	-
sokólski				
Kuźnica	-	0,7	-	-
Nowy Dwór	-	-	-	6,1
Sidra	5,1	-	7,7	7,3
Dąbrowa Białostocka	-	0,4	0,1	5,2
Krynki	-	-	48,8	49,9

Nazwa gminy / powiatu	Sieć kanalizacyjna i deszczowa [km]		Sieć wodociągowa [km]	
	2007	2008	2007	2008
<i>Sokolka</i>	4,0	1,4	4,2	1,0
<i>Suchowola</i>	-	-	18,7	-
suwalski	14,1	0,67	41,1	-
<i>Raczk</i>	0,36	0,44	-	-
<i>Szypłiszki</i>	9,8	-	7,4	-
<i>Wiżajny</i>	-	-	-	2,0
wysokomazowiecki	5,4	2,2	6,277	1,972
<i>Czyżew Osada</i>	-	-	-	0,33
<i>Sokoły</i>	-	-	2,056	0,538
<i>Szepietowo</i>	0,3	-	3,1	-
<i>Wysokie Mazowieckie (gmina)</i>	-	-	0,921	0,404
<i>Wysokie Mazowieckie (miasto)</i>	5,1	2,2	0,2	0,7
zambrowski				
<i>Zambrów (miasto)</i>	1,2	0,85	0,5	0,5

<i>Białystok -miasto</i>	7,9	18,9	6	7,9
<i>Łomża -miasto</i>	1,353	1,486	2,164	0,638
<i>Suwałki -miasto</i>	5,75	10,9	1,85	2,70

Załącznik 4

Gospodarstwa agroturystyczne powstałe w latach 2007 – 2008 na terenie województwa podlaskiego.

Nazwa gminy / powiatu	Gospodarstwa agroturystyczne	
	2007	2008
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
augustowski		
Augustów (miasto)	2	2
Bargłów Kościelny	2	3
Lipisk	-	5
Nowinka	4	6
bialostocki		
Czarna białostocka	-	1
Wasilków	-	2
bielski		
Bielsk Podlaski (gmina)	27	20
Brańsk (gmina)	4	-
hajnowski		
Narew	16	6
Kleszczele	8	7
sokólski		
Kuźnica	4	3
Sokółka	20	25
Suchowola	7	4
suwalski		
Jeleniewo	-	1
Raczki	4	2

Załącznik 5

Tabela Realizowane w latach 2007 – 2008 programy rolno środowiskowe na terenie województwa podlaskiego

Nazwa gminy / powiatu	Programy rolno – środowiskowe wdrożone	
	2007	2008
1	2	3
augustowski		
Augustów (miasto)	11	14
Bargłów Kościelny	2	2
Lipsk	-	32
Nowinka	3	4
białostocki		
Dobrzyniewo Duże	8	7
Michałowó	18	25
Wasilków	4	1
bielski		
Bielsk Podlaski (gmina)	148	92
hajnowski		
Czyże	27	33
Narew	32	45
Kleszczel	29	41
łomżyński		
Miastkowo	20	30
moniecki		
Mońki	-	1
sejneński		
Sejny (gmina)	-	33
sokólski		
Kuźnica	22	30
Sokółka	2	3
Suchowola	41	34
suwalski		
Raczki	6	8
wysokomazowiecki		
Czyżew Osada	1	1
Kobylin Borzymy	21	25
zambrowski		
Kolaki Kościelne	4	7

8 Spis tabel

Tabela 1	Stan realizacji zadań koordynowanych w latach 2007-2008 wynikających z <i>Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010</i> w odniesieniu do gmin i powiatów z terenu województwa podlaskiego.	21
Tabela 2	Wskaźniki stopnia realizacji <i>Programu</i> zgodnie z „Programem Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 - 2010 ”	26
Tabela 3	Wskaźniki stopnia realizacji <i>Programu</i> zgodnie z „II Polityką ekologiczną państwa”	27
Tabela 4	Szczegółowe wskaźniki stanu realizacji środowiska	28
Tabela 5	Wskaźniki pośrednie stopnia realizacji Programu - wskaźniki społeczno – ekonomiczne	30
Tabela 6	Sposób finansowania ze środków powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska na obszarze województwa podlaskiego	33
Tabela 7	Dofinansowanie przedsięwzięć Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku	34
Tabela 8	Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez WFOŚiGW w Białymstoku w latach 2007 – 2008 – wg form i dziedzin dofinansowania.	36
Tabela 9	Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez NFOŚiGW w Białymstoku w latach 2007 – 2008 – wg form i dziedzin dofinansowania.	37
Tabela 10	Działania o charakterze edukacyjnym i szkoleniowym związane z ochroną środowiska w gminach i powiatach w województwie podlaskim.	46
Tabela 11	Koszty poniesione na działania o charakterze edukacyjno – szkoleniowym w zakresie ochrony środowiska w latach 2007 – 2008 r. (PLN).	46